

**DIAGNOSI ENTORN DE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA A
SABADELL
I MAPA DEL CONSUM RESPONSABLE**

Ajuntament de Sabadell – Vapor Llonch

Setembre de 2015



Amb el suport de:



Elaborat per: Neus Buerba i Giralt
Setembre de 2015

INDEX

1. INTRODUCCIÓ	PÀG.
▪ Antecedents i punt de partida.....	4
▪ Hipòtesi de Treball.....	7
▪ Objectiu general i objectius específics.....	7
▪ Metodologia emprada.....	8
▪ Què entenem per Economia Social i Solidària. Visió adoptada.....	10
2. CONTEXT ECONÒMIC I SOCIAL DEL TERRITORI	
▪ L'Economia social espanyola en xifres. Evolució i mapa actual.....	13
▪ L'Economia Social a Catalunya	16
▪ L'Impacte socioeconòmic de les entitats d'Economia Social.....	18
▪ Context socioeconòmic de Sabadell i de la seva àrea d'influència.....	19
3. RESULTATS	
▪ Visió general de l'Economia Social a Sabadell: les dades oficials.....	22
▪ Les dades de la Diagnosi: tipus d'entitats i característiques generals del sector.....	24
▪ La veu del Sector: Fortaleses, Oportunitats, Debilitats i Amenaces.....	29
▪ El Mapa de Consum Responsable.....	32
4. CONCLUSIONS I PROPOSTES	
▪ Balanç de la situació i valoracions finals.....	38
▪ Foment de l'Economia Social i Solidària a Sabadell.....	39
5. ANNEXES	
▪ Bibliografia i documents de consulta.....	43
▪ Webgrafia.....	43
▪ Eines del Treball de Camp (qüestionaris, grup de discussió).....	45

*Volem recuperar i transformar els nostres barris, pobles i ciutats,
per tal que tots i totes hi visquem dignament.
Aquest és l'anhel que recorre el país, veïnat a veïnat, comarca a comarca.
És el ritme de fons, sorgit d'arreu i de baix,
d'un canvi social, econòmic i polític que ja està en marxa.*

“14 mesures per a impulsar l'economia social i solidària a nivell local”
Xarxa d'Economia Solidària (XES)

1. INTRODUCCIÓ

L'objectiu d'aquesta diagnosi és la d'obtenir una fotografia actualitzada de l'Economia Social i Solidària a la ciutat de Sabadell. Un cop d'ull a la realitat d'aquest sector de l'economia, que es troba al servei de les persones i de la comunitat. Alternativa al model econòmic dominant, instrument de transformació social, i generadora d'un desenvolupament sostenible i participatiu.

Volem mostrar quina és la situació de l'ESS a Sabadell i a la seva àrea d'influència, quina ha estat la seva evolució en els darrers anys, quin tipus d'iniciatives s'estan desenvolupant en aquests moments i quines oportunitats i necessitats presenten. Tot això amb l'objectiu de comptar amb elements d'anàlisi que permetin proposar les línies de treball més adients a portar a terme per a impulsar l'economia social a la ciutat.

La iniciativa parteix de la valoració i reconeixement de les aportacions de l'economia social al desenvolupament local així com la creença en el paper actiu que l'administració local ha de tenir per afavorir aquest desenvolupament. Tal i com indica la Guia d'Economia Social i Solidària per a l'Administració Local de la Diputació de Barcelona, *“El món local és una escala adequada i propícia per aconseguir aquest major acostament entre economia i societat, i els dispositius de promoció econòmica i ocupació dels ens locals l'espai en què pot articular-se el gruix de les polítiques corresponents”* (DIBA, 2014).

L'informe té finalment la voluntat de fer visibles aquelles iniciatives ja existents, posar en valor la feina feta per moltes entitats i empreses de la ciutat de Sabadell que dia a dia contribueixen a la construcció i creixement d'una economia diferent, una Economia Solidària per a la Transformació Social.

Antecedents i punt de partida

L'any 2013 es va definir des del Vapor Llonch, seu de Promoció Econòmica de l'Ajuntament de Sabadell, el projecte l' *“Economia al Servei de les Persones”*, fruit de diversos anys de treball i d'experiències positives de coordinació amb entitats locals, principalment del Tercer Sector, en l'àmbit del Consum Responsable. El text responia a la voluntat de sistematitzar les principals línies de treball que volien impulsar-se des del Vapor per a fomentar l'Economia Social i Solidària. Entre elles:

- Promoure el coneixement de l'economia social
- Potenciar la creació i enfortiment d'aquest tipus d'iniciatives
- Potenciar la col·laboració i el treball en xarxa i la creació d'un mercat social

Dins d'aquestes tres línies de treball marc, es proposava l'elaboració de diversos instruments i productes que contribuïssin a implementar el full de ruta. Entre ells, una **Diagnosi** actualitzada de la situació del sector al municipi, que orientés de manera més acurada les passes a seguir. D'altra banda, la construcció d'un **Mapa de Consum Responsable**, que identifiqués i posés a l'abast del ciutadà aquelles iniciatives que ofereixen productes i serveis que permeten consumir sota criteris més ètics, justos i sostenibles.

El present informe vol donar resposta a aquest objectiu, exposant les principals dades obtingudes a la Diagnosi elaborada, així com presentant el projecte del Mapa de Consum Responsable de Sabadell, el seu procés de construcció, els criteris de valoració establerts i el resultat final.

No partim de zero. Pel que fa a la diagnosi, comptem com a antecedent amb l'estudi elaborat l'any **2006** *Diagnosi i propostes entorn la situació de l'economia social a Sabadell i àrea d'influència*, impulsat també pel Vapor Llonch. Un diagnòstic exhaustiu sobre la situació del sector en aquell moment, que ens ha servit de marc orientatiu sobre el qual construir el present informe i poder presentar algunes dades d'evolució. Val a dir que ni el temps ni la disponibilitat de dades en aquest moment ha estat comparable a la de 2006, i que, per tant, l'informe obtingut no conté tots els àmbits d'anàlisi que van poder abordar-se en aquell moment. Sí que hem copçat, però, la gran diferència socioeconòmica que presenten els dos períodes i els canvis transcendents que s'han produït en el sector durant aquest temps. Les dades de 2006 responien a un període pre-crisi, en el que l'Economia Social ja era un sector implantat al territori i que aportava a l'activitat econòmica comprovats beneficis. Però des del 2006 fins ara el sector ha hagut de fer front a les dificultats que ha comportat la crisi sistèmica, afectant al nombre i característiques de les iniciatives implementades al territori, i dibuixant un panorama força diferent al que es comptava en aquell moment.

Que ens trobem davant d'un moment d'**auge de l'Economia Social i Solidària** és un fet evident. I els factors que l'estan propiciant són diversos. D'una banda, el context de crisi socioeconòmica dels darrers anys ha comportat greus conseqüències socials (desequilibri, desigualtat, exclusió) i ambientals (contaminació, canvi climàtic, esgotament de recursos). Aquest context ha generat més i diverses necessitats a les que cal donar resposta, d'aquí que s'hagi produït un creixement de les iniciatives d'atenció social. D'altra banda, la fallida del model econòmic en què vivíem immersos ha impulsat i està impulsant la reflexió i la conscienciació social de que cal un canvi profund en el COM estem fent les coses. Un creixement econòmic sostenible hauria de basar-se en una distribució dels beneficis **justa**, que fomenti un **consum responsable**, així com relacions democràtiques i equitatives. Promovent l'economia social, fomentem accions transformadores per a la millora social i ambiental.

El desenvolupament de l'anomenat **Mercat Social** és també un àmbit que ha agafat embranzida els darrers anys. Com diu l'organització Setem, "cada cop hi ha més iniciatives que ofereixen productes de proximitat i respectuosos amb el mediambient i les persones, que promouen solucions als problemes socioeconòmics actuals, fomentant un desenvolupament ecològic, social i culturalment sostenible". I a més d'aquesta creixent oferta, hi ha, sobretot, una creixent demanda, la d'una societat civil cada vegada més conscient i responsable del seu paper com a consumidor/a. S'estan consolidant espais estables d'intercanvi de béns i serveis basats en l'Economia al Servei de les Persones, on es considera l'elecció dels productes no

només sobre la base de la seva qualitat i preu, sinó també pel seu impacte ambiental i social, i per la conducta de les empreses que els elaboren.

Existeixen diversos i interessants precedents de mapeig de l'economia social, els quals han estat una valuosa referència per a desenvolupar el Mapa de Consum Responsable per a Sabadell. En primer lloc, hi trobem el **"Pam a Pam"**, un mapa col·laboratiu de Catalunya que mostra punts de consum responsable i Economia Solidària, una iniciativa de SETEM i la Xarxa d'Economia Solidària (XES) per transformar l'entorn a partir de la cistella de la compra. Però hi ha més iniciatives al nostre entorn, com el Mapa de la Innovació Social a Catalunya (del projecte Barris i Crisi), el Mapa de Grups de Consum de Catalunya, de La Repera, o el Mapa Col·laboratiu de Consum Conscient, del CRIC, entre d'altres (de tots ells en parlem més extensament al capítol 3).

A Sabadell, comptem amb la iniciativa impulsada per la Plataforma del Tercer Sector que, de manera conjunta amb l'Ajuntament, ve oferint des de l'any 2010 el **"Catàleg Vàlua"**, un recull de serveis i productes de diverses entitats de la ciutat dirigits a empreses i particulars, promovent la igualtat d'oportunitats i la inserció sociolaboral de persones en risc d'exclusió.

Comptem alhora amb múltiples i interessants iniciatives sorgides i implementades per i per a la societat civil, iniciatives d'organitzacions sense ànim de lucre, associacions, grups de consum, plataformes i xarxes d'intercanvi, que, a nivell de barri, porten temps desenvolupant una cabdal tasca de sensibilització així com ofertant serveis entorn de l'Economia Social i Solidària i el Consum Responsable. A tots ells hem volgut incloure a la diagnosi i de tots ells hem volgut recollir impressions, malestars i propostes de futur.

Des de la Xarxa d'Economia Solidària (XES), en el marc de les eleccions municipals del passat mes de maig, es feia una crida sol·licitant a les administracions locals que acompanyin aquest procés que s'està vivint, impulsant un nou desenvolupament local, i sent co-partíceps d'aquesta democratització econòmica que ja està en marxa. La majoria de mesures proposades per la XES als ens locals estan al full de ruta de l'Ajuntament de Sabadell, i més concretament al projecte definit des del Vapor Llonch "L'Economia al Servei de les persones". Algunes d'elles ja en procés d'implementació, fet que ens fa ser optimistes i pensar que estem en el bon camí. De moment, el present informe recull els resultats de dos dels objectius definits: comptar amb una diagnosi actualitzada de la situació del sector, i el mapeig d'iniciatives de consum responsable per tal de posar a l'abast del ciutadà un mercat local més compromès, ètic i sostenible.

Hipòtesi de Treball

El coneixement de la realitat de les entitats i empreses d'economia social ubicades en el municipi de Sabadell i el seu mercat de treball afavorirà la planificació de polítiques d'actuació local per la millora de la seva competitivitat.

Una adequada diagnosi del nombre i característiques de les empreses d'economia social possibilitarà conèixer el potencial del sector, alhora que facilitarà el disseny de línies d'actuació locals.

El foment de l'economia social tindrà un impacte positiu en el desenvolupament social i econòmic del territori, des de perspectives de generació d'ocupació, responsabilitat social i sostenibilitat.

Objectiu General i Objectius Específics

○ Objectiu General:

L'objectiu principal de l'estudi és el d'establir una diagnosi sobre la **SITUACIÓ** i les **NECESSITATS** de les entitats i empreses d'Economia Social i Solidària a la ciutat de Sabadell, amb la finalitat de **CONÈIXER** el context i recavar **PROPOSTES** per tal de **DISSENYAR** les línies de treball més adients que permetin **IMPULSAR** el sector.

○ Objectius Específics:

- Elaborar una "radiografia" que aporti una visió general sobre la situació actual i evolució de les empreses de l'economia social a Sabadell (formes jurídiques i sectors d'activitat més representatius).
- Detectar les problemàtiques o deficiències del sector a nivell local, així com les seves principals necessitats.
- Conèixer les oportunitats que ofereix l'entorn i circumstàncies socioeconòmiques pel desenvolupament del sector.
- Recollir les propostes del sector i sistematitzar les línies de treball més adients a portar a terme per a impulsar l'economia social a Sabadell.

Metodologia emprada

Les eines i tècniques utilitzades a la present Diagnosi ens han permès:

- Situar-nos en el context territorial: població, economia, mercat de treball.
- Conèixer l'evolució i la situació actual de l'economia social al territori.
- Copsar l'opinió i la percepció que tenen, d'aquest model d'economia i d'empreses els participants en l'estudi.
- Recollir les propostes de millora i de dinamització de l'economia cooperativa dels participants en l'estudi.

TREBALL DOCUMENTAL

A nivell documental, s'han dut a terme les accions i activitats següents:

A. Cerca i anàlisi de la **informació estadística** i dels **estudis** disponibles del **context territorial i de l'economia social**, tant específiques de Sabadell com d'àmbit territorial més ampli (principals municipis d'influència, Comarca del Vallès Occidental, Catalunya, Espanya). Entre les principals fonts consultades destaquem:

- ✓ Observatori de l'Economia Local de l'Ajuntament de Sabadell
- ✓ Programa Hermes. Diputació de Barcelona.
- ✓ Observatori del Treball. Generalitat de Catalunya.
- ✓ Institut d'Estadística de Catalunya
- ✓ Institut Nacional d'Estadística
- ✓ Observatorio Español de la Economía Social
- ✓ Confederación Empresarial Española de Economía Social.
- ✓ Direcció General d'Economia Cooperativa, Social i d'Autoocupació
- ✓ Xarxa d'Economia Solidaria

B. Elaboració del **CENS** d'entitats i cerca de dades de contacte de les organitzacions participants en l'estudi. Validació de les dades en coordinació amb diversos departaments del Vapor i regidories municipals (Drets Civils i Ciutadania, Sostenibilitat i Gestió d'Ecosistemes, Cultura). El cens s'ha construït, principalment amb les següents fonts:

- ✓ Registre Municipal d'Entitats Ciutadanes
- ✓ Registre General de Cooperatives. Direcció General d'Economia Social i Cooperativa i Treball Autònom (Departament d'Empresa i Ocupació)
- ✓ Directori d'Empreses (Oficina d'Atenció a l'Empresa i l'Autònom/a de Sabadell (Vapor Llonch)
- ✓ Registre Mercantil
- ✓ Cerca pròpia.

C. Selecció de les tècniques més pertinents per a la recollida i anàlisi de la informació: Elaboració de **qüestionaris específics** per a les diferents formes jurídiques de les empreses i entitats, amb la finalitat de recollir informació **quantitativa**. Disseny d'un grup de discussió entre representants del sector per a l'obtenció de dades **qualitatives**,

implementant la tècnica **DAFO** (Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats). –veure models dels qüestionaris i Guió del DAFO en annex-.

TREBALL DE CAMP:

- En una primera fase, es va fer arribar els qüestionaris al total d'iniciatives identificades al Cens d'Economia Social i Solidària, en format electrònic i/o per correu ordinari. Aquests anaven acompanyats d'una carta del regidor de Promoció Econòmica presentant el projecte a les entitats i sol·licitant la seva participació.
- En un segon moment, i després del baix retorn de qüestionaris complimentats electrònicament, es va optar per la selecció d'una mostra representativa d'entitats i empreses, per tal de fer visites presencials que garantissin un mínim viable de recollida de dades. Durant 2 mesos es van fer 41 visites a cooperatives, societats laborals, associacions/fundacions, centres especials de treball i empreses d'inserció.
- Un "Focus group" en el que han participat representants de cooperatives i entitats de l'àmbit de l'economia social, tècnics de suport a l'emprenedoria i l'ocupació i agents econòmics i socials del territori.

ANÀLISIS DE DADES I REDACCIÓ DE RESULTATS

- De manera paral·lela al treball de camp, es crea una base de dades específica per al buidat dels qüestionaris.
- La base de dades permet extreure dades estadístiques a partir de les que es realitza una valoració quantitativa global de la informació obtinguda.
- Amb els resultats obtinguts tant quantitius (qüestionaris) com qualitius (qüestionaris i DAFO) s'han redactat les conclusions de l'estudi, recollint els elements més rellevants i les principals característiques que presenta el sector de l'Economia Social i Solidària a Sabadell, així com enumerant les diverses propostes d'actuació que han expressat els propis actors implicats.

Què entenem per Economia Social i Solidària. Visió adoptada.

L'ordre econòmic mundial i els mecanismes que s'han establert per generar i distribuir el benestar han ocasionat una accentuada concentració de la riquesa en uns quants i, en conseqüència desequilibri, desigualtat i exclusió socials.

Davant d'aquesta situació han sorgit esquemes empresarials que responen a les necessitats concretes de sectors exclosos del desenvolupament que normalment no han tingut accés a oportunitats de creixement i progrés. A aquestes formes d'organització se'ls ha denominat "empreses socials".

Antonella Noya¹, Administradora del programa LEED (Programa per al Desenvolupament Local i Ocupació) de l'OCDE considera que: "Les empreses socials són associacions que s'organitzen amb un esperit empresarial per assolir objectius socials i econòmics que assumeixen diferents formes legals d'acord al país".

La característica distintiva és la seva capacitat per a dissenyar solucions innovadores i dinàmiques als problemes d'atur i l'exclusió social, contribuint al tipus de desenvolupament econòmic que reforça la cohesió social, i d'altra banda, a la minimització de l'impacte ambiental.

Les empreses socials es caracteritzen per no tenir com a finalitat última de la seva existència el rendiment financer i l'obtenció d'utilitats, sinó aconseguir millors beneficis per a un major nombre de petits productors i de les seves comunitats, per als consumidors finals i per al desenvolupament ecològic, social i culturalment sostenible.

L'Informe de la Economia Social Española 2013 (CEPES) apunta que: "La configuración de la economía social española viene marcada por la aprobación de la Lei 5/2011, de 29 de marzo, que supone un punto de inflexión sin precedentes para el reconocimiento, visibilidad y desarrollo del sector". El text de la Llei defineix l'Economia Social com a "el conjunto de actividades económicas y empresariales, que en el ámbito privado llevan a cabo aquellas entidades que (...) persiguen el interés general económico o social, o ambos."

Què entenem per Economia Social?.

Aquelles activitats econòmiques que prioritzen i promouen la millora social per damunt de l'obtenció de beneficis. Tenen una **voluntat transformadora** davant el context de desequilibri, desigualtat i exclusió social actual. Es basen en **principis ètics de gestió interna, gestió mediambiental i compromís social.**

Es tracta d'una economia al servei de l'ésser humà, democràtica i solidària, enfront als valors que alimenten als sector capitalista.

1) **L'economia al servei de les persones:** Les persones emprenedores, a l'economia social, s'associen lliurement per a desenvolupar un projecte en comú i actuar sense afany de lucre. A les empreses d'economia social es dona prioritat als interessos de les persones que formen part del projecte empresarial i es respecten els drets dels treballadors.

2) **La democràcia econòmica:** L'economia social consisteix en portar a la pràctica el concepte tradicional de la democràcia econòmica, com a mètode d'organització de les empreses, entenent això com:

- La participació democràtica de tots els membres en la presa de decisions d'acord amb el principi de "una persona, un vot".
- El repartiment intern del poder com a sistema de control

3) **L'economia solidària:** L'economia social suposa emprendre una activitat econòmica a partir de l'adopció de la solidaritat com a principal valor i de la justícia com a principi d'actuació empresarial.

- La solidaritat entre persones que s'associen per emprendre una activitat econòmica.
- La solidaritat amb la comunitat a la qual pertany l'empresa i els seus membres.
- La solidaritat com a objectiu general de modificar la tendència del model actual de desenvolupament econòmic generador de desigualtats i desequilibris.
- La solidaritat amb les iniciatives econòmiques orientades al desenvolupament econòmic dels països de l'anomenat "tercer món", mitjançant el compliment de criteris justos en la comercialització dels productes, i el respecte als drets humans en les condicions de treball.

4) **L'economia local:** L'economia social utilitza els recursos endògens del territori per a satisfer les necessitats de la comunitat local, i afavorir el seu desenvolupament econòmic equilibrat, en un context d'exigència de descentralització de recursos i competències al món local. L'economia social treballa en xarxa, fomentant la cohesió territorial a partir de la vertebració d'estructures empresarials adaptades al nivell territorial que permeti defensar els seus interessos comuns.

5) **L'economia sostenible:** Els principis de l'economia social estan a la base del model de desenvolupament econòmic sostenible. Les empreses d'economia social respecten el medi ambient i no centren la seva estratègia de desenvolupament empresarial en el consum il·limitat d'energies i matèries no renovables.

Tenint en compte la definició oficial d'Economia Social, les formes jurídiques que la integren són: Les Cooperatives, les Societats Laborals (tant si són anònimes com limitades), les associacions sense ànim de lucre amb activitat econòmica, les Fundacions, els Centres Especials de Treball (CET) i les empreses d'inserció, entre les més representatives. Aquestes han estat les formes que s'han pres en consideració per a incloure-les en el cens d'entitats i empreses del present a l'estudi – diagnòsi.

➤ **Cooperatives**

Les cooperatives són empreses gestionades democràticament pels seus socis, per als quals l'adhesió voluntària a la cooperativa implica un compromís de participació activa.

➤ **Societats Laborals (S.L.L i S.A.L)**

Societats mercantils en les que la majoria del capital és propietat dels treballadors que presten serveis en ella. Hi trobem dues formes:

S.L.L. Societat Limitada Laboral

S.A.L. Societat Anònima Laboral

➤ **Associacions sense ànim de lucre amb activitat econòmica**

Constituïdes amb finalitats socials. Quotes de socis i activitats econòmiques. Els beneficis es destinen a activitats pròpies de l'associació.

➤ **Fundacions**

Organització sense ànim de lucre dotada d'un patrimoni propi atorgat pels seus fundadors.

➤ **Centres especials de Treball**

Els centres especials de treball (CET) són empreses que assegurin un treball remunerat a persones amb discapacitat, garantint la seva integració laboral. La seva plantilla ha de comptar amb un mínim del 70 per cent de persones treballadores amb un grau de discapacitat igual o superior a un 33 per cent.

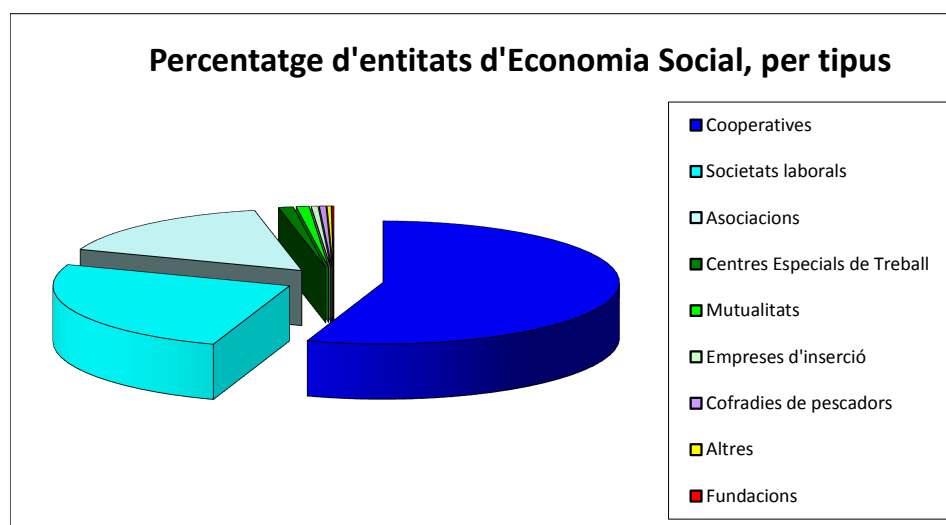
➤ **Empreses d'Inserció**

Té la consideració d'empresa d'inserció aquella que sigui qualificada com a tal, que porti a terme qualsevol activitat econòmica de producció de béns o de prestació de serveis i l'objecte social de la qual tingui com a finalitat primordial la integració sociolaboral de persones en situació o greu risc d'exclusió social.

2. CONTEXT ECONÒMIC I SOCIAL DEL TERRITORI

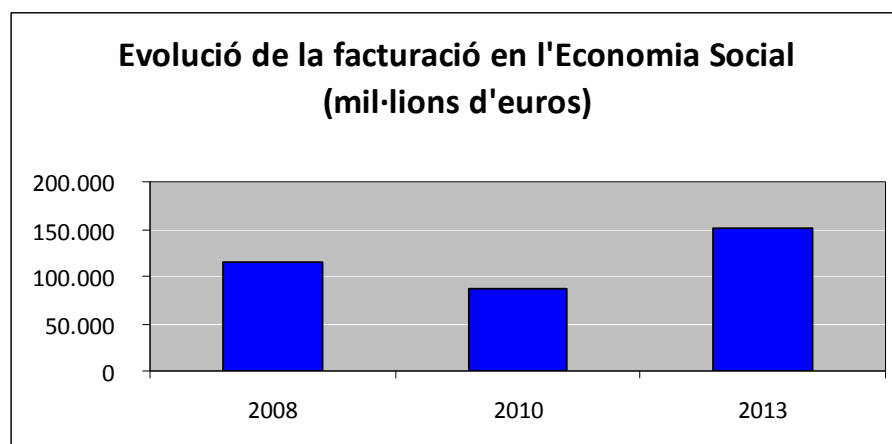
L'Economia Social espanyola en xifres. Evolució i mapa actual.

Segons l' "Informe de la Economia Social Española 2013" del CEPES (Confederació Empresarial Espanyola de l'Economia Social), l'Estat comptava, a 31/12/2013, amb **44.563** empreses i entitats d'economia social. D'aquestes, més de la meitat eren cooperatives (55,20%), seguides per les societats laborals (25,41%), i les associacions (16,18%) com a formes jurídiques més representatives.



Font: Elaboració pròpia a partir de dades de CEPES, 2013.

Durant el 2013, van crear-se **2.822** noves empreses en el sector, així com **13.695** llocs de treball. En total, **2.215.175** persones estaven relacionades econòmicament amb l'Economia Social, principalment agricultors i ramaders associats a cooperatives, autònoms, socis treballadors i assalariats en cooperatives diverses, treballadors amb discapacitat i en inserció, socis i assalariats en societats laborals, així com assalariats diversos. Es va moure un volum de facturació de **150.978,00** milions d'euros, suposant un notable increment respecte a anys anteriors.



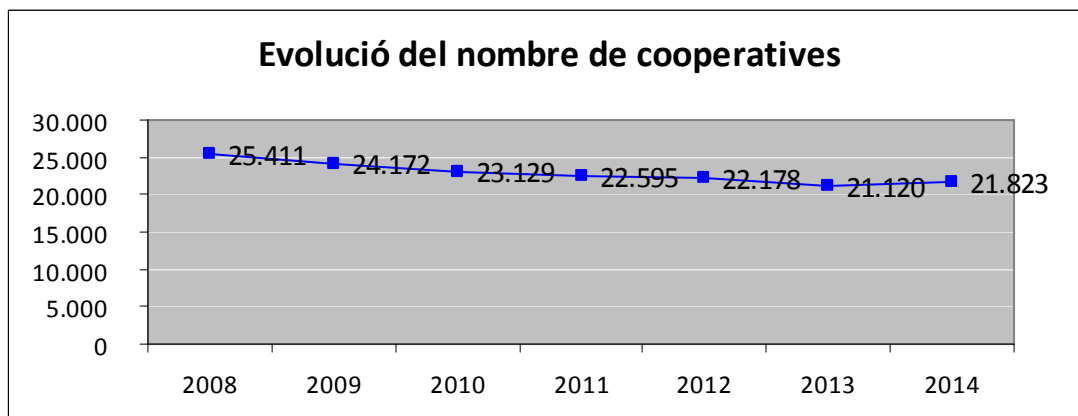
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de CEPES, 2013.

Pel que fa al Tercer Sector, l'Anuari del Tercer Sector d'Acció Social d'Espanya amb dades de 2012, quantificava el seu impacte amb les següents xifres:

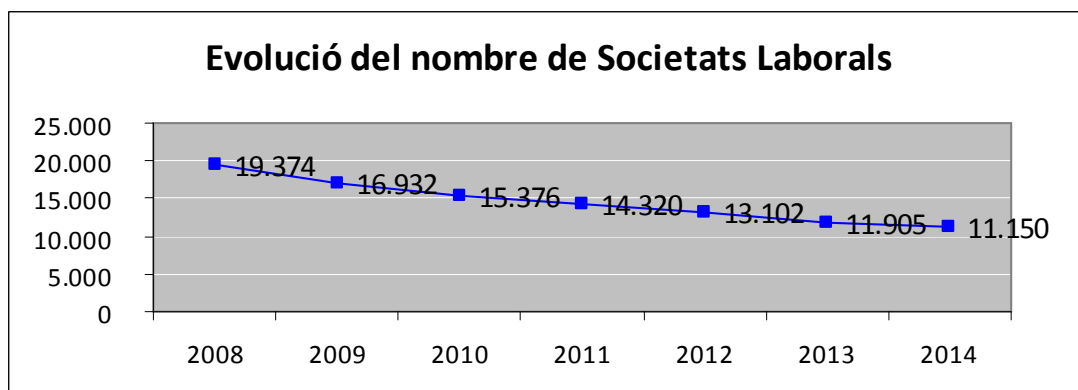
- 29.000 entitats
- 635.961 treballadors
- 1.075.414 persones voluntàries
- 47,6 milions d'atencions directes a persones
- volum econòmic equivalent al **1,62% del PIB espanyol**

Les Cooperatives i les Societats Laborals, però, segueixen sent les dues formes més representatives de l'Economia Social, i és per això que en farem una anàlisi més detallada.

Estudiant-ne l'evolució dels darrers 20 anys a nivell estatal, s'observen dos períodes ben diferenciats, que responen a diverses causes, tant normatives com socioeconòmiques. Entre 1994 i 2004, les cooperatives van patir una forta davallada, davant de les societats laborals, que van créixer exponencialment fomentades per una nova regulació que va potenciar la tria d'aquesta forma jurídica davant de la constitució en cooperativa que es venia fent més tradicionalment. De 2004 a 2014, però, la tendència sembla invertir-se, doncs si bé les cooperatives s'han mantingut de manera constant, les societats laborals han anat reduint-se significativament, passant de prop de vint mil l'any 2008 a gairebé la meitat, **11.150**, el 2014. El manteniment de les cooperatives pot explicar-se en base a la seva tendència històrica, en la qual aquestes, i sobretot les de treball associat, en conjuntures econòmiques negatives han reaccionat activant el seu teixit productiu i han creat ocupació.

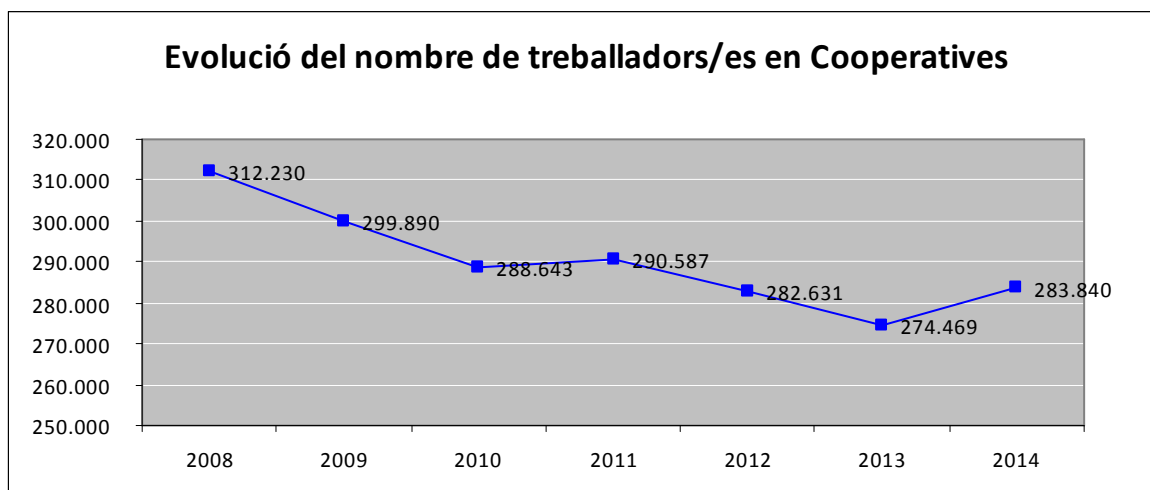


Font: Elaboració pròpia a partir de dades de CEPES, 2013.

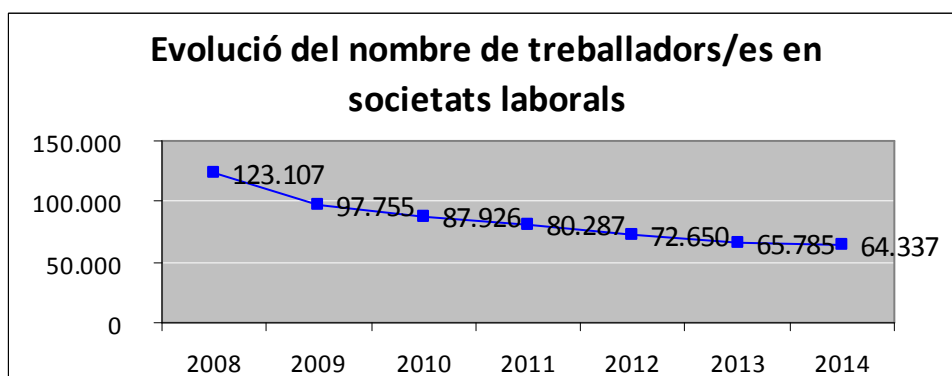


Font: Elaboració pròpia a partir de dades de CEPES, 2013.

La mateixa tendència s'observa en l'evolució del nombre de treballadors. Si bé en les cooperatives, tot i la lleu davallada, existeix una certa constància, la reducció del nombre de treballadors i treballadores en les societats laborals els darrers 6 anys és considerable, passant de **123.107** l'any 2008 a **64.337** el 2014.



Font: Elaboració pròpia a partir de dades de CEPES, 2013.



Font: Elaboració pròpia a partir de dades de CEPES, 2013.

Pel que fa a les característiques dels treballadors i treballadores que es troben dins de l'Economia Social, s'observen algunes diferències segons si el tipus d'organització és una Cooperativa o Societat Laboral.

Veiem, a grans trets, que l'Economia Social és un sector força equitatiu en la distribució dels seus treballadors per gènere. Dades del Ministerio de Empleo y Seguridad Social de març de 2015 mostren una presència de 53'9% d'homes davant d'un 46,1% de dones. D'aquests, és interessant ressaltar que l'equitat és major en les cooperatives (51'5/48'5) que en les societats laborals (70'3/29'7). La franja d'edat amb més ocupació és la dels 40 als 54 anys, seguida per la dels 25 a 39 anys. Per nacionalitat, el perfil de treballador i treballadora en l'Economia Social és majoritàriament nacional (un 90'4%) davant d'un 9'6% d'ocupació estrangera. Val a dir que el percentatge de contractació estrangera és força més elevada en les cooperatives (10'3%) que en les Societats Laborals, amb només un 3'8%.

Pel que fa al tipus de contractació, una quarta part dels treballadors i treballadores tenen un contracte temporal (25,6%) davant un 74,4% de contractes indefinits. Cal destacar un percentatge més elevat de dones entre els temporals que entre els indefinits. El tipus de societat on s'observa més temporalitat és en les Societats Limitades Laborals, amb un 34'8%. La jornada completa es realitza en un 80% dels casos, mentre que la parcial representa només un 20%.

Si ens fixem de manera global en la distribució per sectors de les activitats desenvolupades per l'Economia Social hi predomina el sector serveis, seguit de la indústria, la construcció i l'agricultura, respectivament. Però la presència sectorial en el cas de cooperatives i societats laborals mostra característiques diferents: si bé les cooperatives tenen major presència en l'agricultura i els serveis, les societats laborals tenen major incidència a la indústria i a la construcció.

L'Economia Social a Catalunya

Catalunya és la segona comunitat autònoma amb major nombre d'empreses i entitats d'economia social (6.608), superada només per Andalusia (11.684), amb dades de 2012.

És també la segona comunitat amb més cooperatives (4.191 a juliol 2015). Per tipus, les més nombroses són clarament les de treball associat, seguides de lluny per les agràries i les de consumidors i usuaris.

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
Treball associat	2.303	184	261	391	3.139
Agràries	90	33	192	134	449
Consum. i usuaris	85	11	12	17	125
Habitatges	69	1	6	5	81
Ensenyament	70	2	9	5	86
Serveis	173	15	11	8	207
Mixtes	29	1	1	6	37
Assegurances	0	0	0	0	0
Sanitàries	1	0	0	0	1
Crèdit	0	0	0	0	0
Marítimes, Fluv.i Lac.	2	1	0	0	3
Confederació/Federacions	7	0	0	0	7
Grups Cooperatius	3	1	0	1	5
2n grau	25	3	13	10	51
TOTAL	2.857	252	505	577	4.191

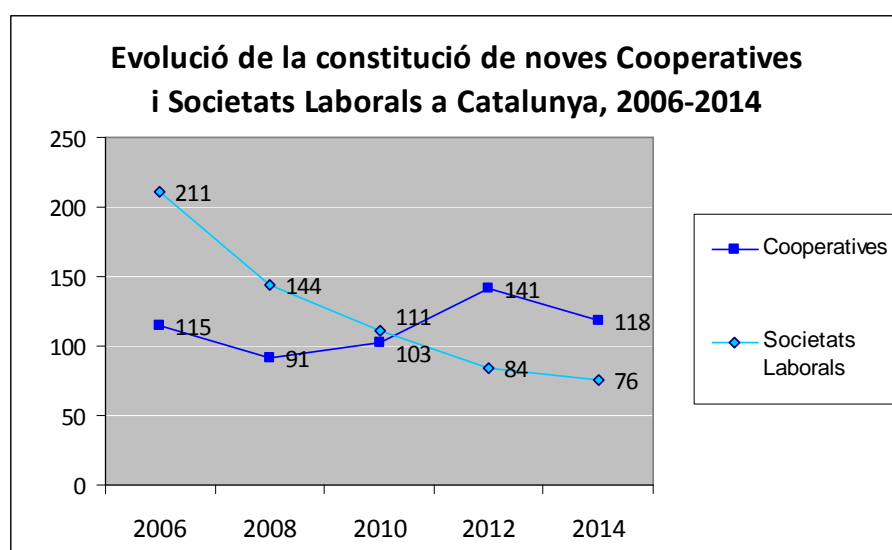
Font: Departament d'Empresa i Ocupació, juliol 2015

Les Societats Laborals a Catalunya han arribat a 5.051 aquest 2015. Els sectors d'activitat on estan més presents és al sector serveis, a la indústria i a la construcció. On s'observen menys societats laborals es al sector agrícola.

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
Agricultura	24	10	9	3	46
Construcció	591	74	40	57	762
Indústria	974	65	30	79	1.148
Serveis	2.431	270	177	217	3.095
TOTAL	4.020	419	256	356	5.051

Font: Departament d'Empresa i Ocupació, juliol 2015

Si fem una ullada comparativa a l'evolució en la constitució de noves cooperatives i societats laborals a Catalunya, s'observa una tendència similar a la de l'àmbit estatal. Si bé les cooperatives presenten una constància en el nombre de noves constitucions, les societats laborals venen patint en els darrers anys un destacat descens.



Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació, juliol 2015

Pel que fa al Tercer Sector català, l'any 2013 comptàvem amb 6.800 organitzacions dins el sector. 2.130.000 persones destinatàries, 300 mil persones voluntàries i 102 mil contractades, suposant **un 2'8 del PIB català**, un percentatge força superior a l'estatal citat anteriorment (1'62%). Els principals col·lectius destinataris del Tercer Sector a Catalunya són els infants i joves, amb un 19%, seguit per les dones (15%), gent gran (14%) i discapacitats (14%). La resta de serveis estan dirigits a atencions de malalties diverses, població immigrada, pobresa i exclusió, drogodependències i salut mental. Pel que fa a la distribució de les entitats segons la seva forma jurídica, les associacions són la forma majoritària dins del tercer sector, amb un 65%. Hi trobem també un 18% de fundacions, un 4% de cooperatives d'iniciativa social, i un 13% està constituït per altres formes jurídiques.

L'Impacte socioeconòmic de les entitats d'Economia Social

Un informe elaborat per CEPES al 2013, "El impacto socioeconómico de las entidades de economía social", mostra com la incidència de l'ES a l'economia espanyola es va xifrar en 4.000 milions d'euros anuals, distribuïts entre el seu impacte a la cohesió social, majoritàriament, i l'impacte a la cohesió territorial.

Les llars dels i les treballadores són els agents més beneficiats, doncs ingressen uns 2.590 milions d'euros anuals en concepte de rendes salarials netes. El segon agent més beneficiat són les pròpies administracions públiques, amb un benefici que es calcula entorn dels 1.180 milions d'euros anuals, i finalment les empreses, amb un benefici total, com assenyalàvem anteriorment, de més de 150 milions d'euros anuals.

Els efectes sobre la **cohesió social** es xifren en quatre àrees: l'ocupació de col·lectius amb dificultats d'inserció laboral, la qualitat de la feina, la igualtat d'oportunitats i l'oferta de serveis socials i d'altres serveis d'interès general que aporten a l'economia.

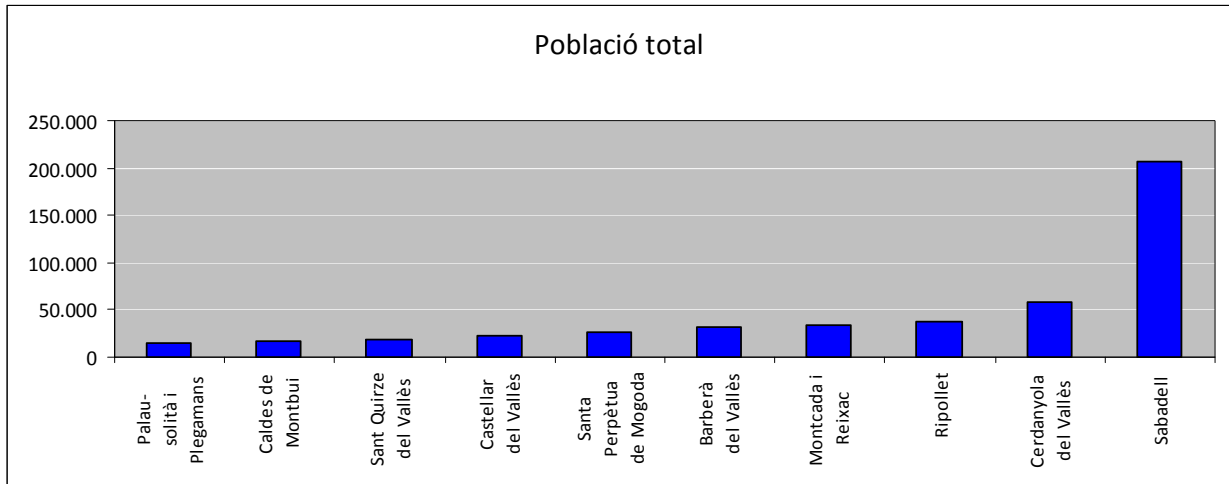
Els efectes sobre la **cohesió territorial** fan referència a la creació d'activitat econòmica i ocupació en l'àmbit rural, competitivitat i manteniment de la població en el seu territori.

Les dades mostren com l'Economia Social està jugant en els darrers anys una dimensió **reguladora dels desequilibris que presenta el sistema**: l'atur, la inestabilitat laboral, l'exclusió laboral i social d'alguns col·lectius, etc.

- Aporten un **valor afegit social**: donen més estabilitat en l'ocupació i qualitat laboral que en d'altres empreses, mostren una major forquilla salarial, més flexibilitat laboral, etc
- **Ocupen a col·lectius** que sovint mostren dificultats per a accedir a feina: dones majors de 45 anys, majors de 55 anys, discapacitats, persones **en risc d'exclusió social** i de baixa qualificació, etc.
- Les empreses dins el sector de l'Economia Social presenten un **gran nivell d'organització** tant a nivell autonòmic com estatal, a través de diverses federacions i associacions amb reconeguda trajectòria històrica.
- Exploren i desenvolupen **noves activitats econòmiques** lligades a les emergents demandes socials: s'estan especialitzant en desenvolupament humà sostenible.

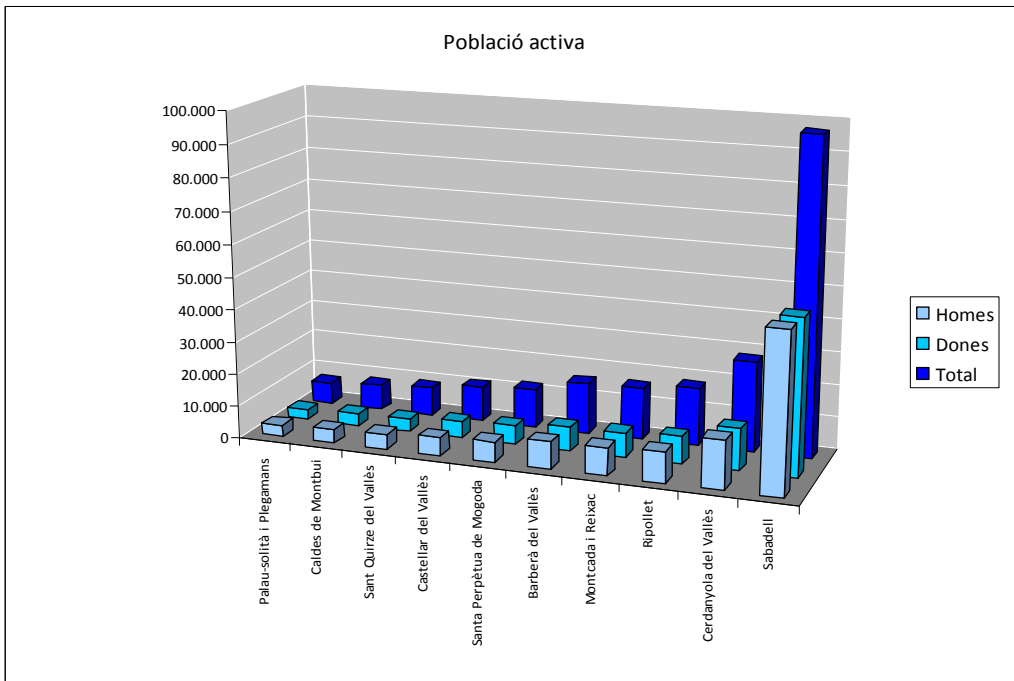
Context socioeconòmic de Sabadell i de la seva àrea d'influència

La ciutat de Sabadell, amb una població de **207.444 habitants**, és el municipi amb una densitat demogràfica més notòria en la seva àrea d'influència (Badia del Vallès, Barberà del Vallès, Caldes de Montbui, Castellar del Vallès, Cerdanyola del Vallès, Gallifa, La Llagosta, Montcada i Reixac, Palau-Solità i Plegamans, Polinyà, Ripollet, Sant Feliu de Codines, Sant Llorenç Savall, Sant Quirze del Vallès, Santa Perpètua de Mogoda i Sentmenat), aglutinant prop d'un quaranta per cent del total de població d'aquesta zona -39,79%- (al gràfic es mostren els 10 municipis amb més població).



Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya, 2014.

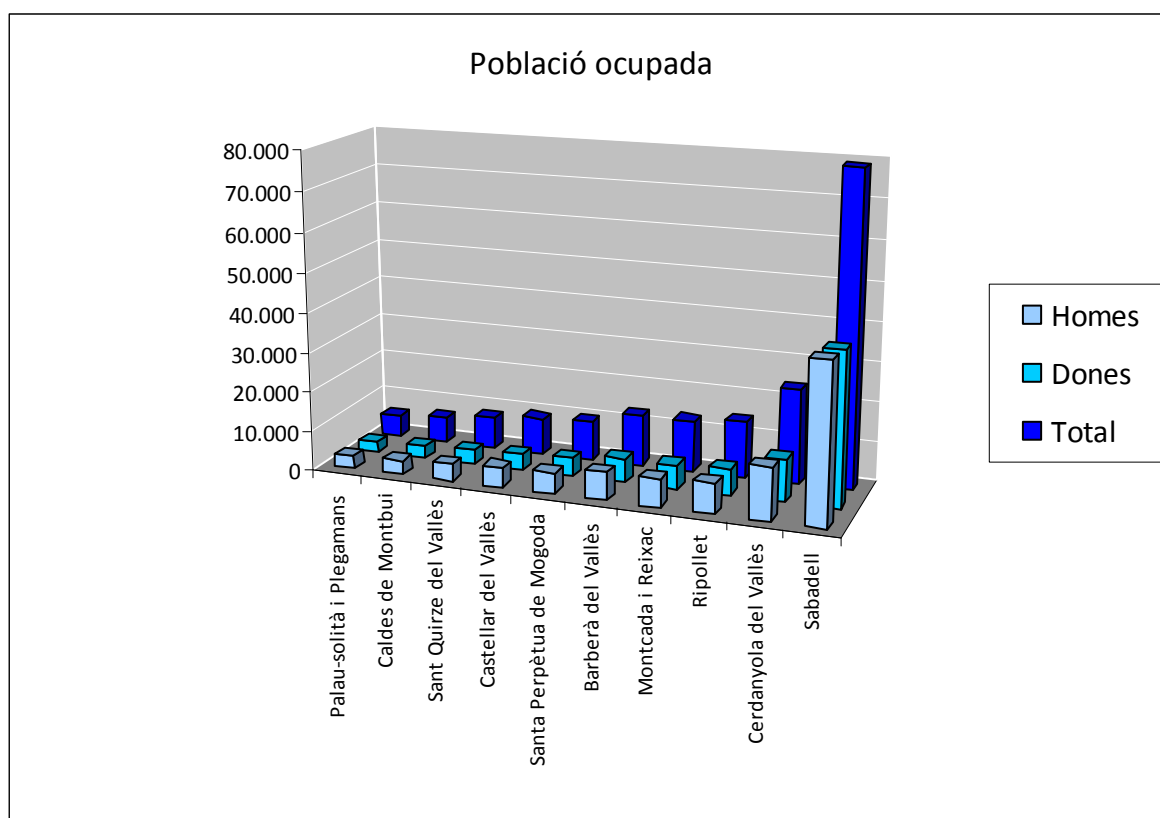
Compta amb **96.839 persones actives**, de les quals un 49,42% són dones davant d'un 50,58% d'homes.



Font: Elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes de la Diputació de Barcelona, març 2015.

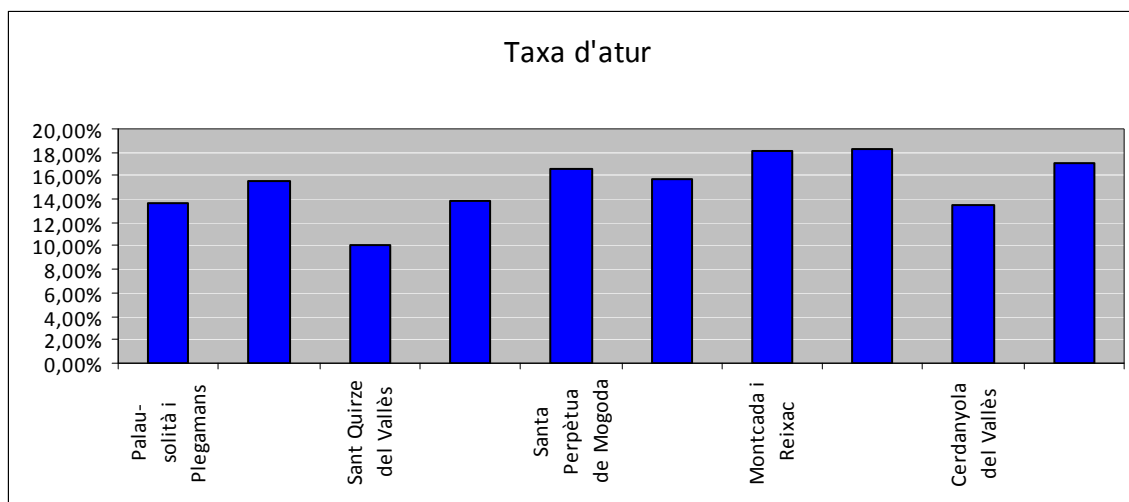
Segons anàlisis de l'Observatori de l'Economia Local de Sabadell, la població activa del municipi ha patit una davallada. Si ve l'evolució fins al 2011 mostrava una constant en l'augment de la població en edat de treballar, entre 2011 i 2013 es registra una caiguda, que en l'àrea d'influència de la ciutat arriba a un **-2,16%**. Estem doncs en un moment de **contracció de la població activa**, amb causes diverses, entre les quals una major sortida que entrada d'efectius en edat de treballar (per l'estructura d'edats actual de la població) així com l'emigració, tant d'autònoms que marxen a la cerca de feina com el retorn als seus països de molts nousvinguts per la conjuntura de crisi econòmica. Està per veure com afectarà aquesta situació al mercat de treball en els propers anys.

Pel que fa a la **població ocupada**, la conformaven **78.856** persones el primer trimestre d'enguany, suposant un **81,43%** de la població activa.



Font : Elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes de la Diputació de Barcelona, març 2015.

Aquest mes de juliol, la **taxa d'atur** s'ha situat en el **16'7%**, 2,5 punts per sota de la del mateix període l'any 2014. Aquesta **davallada interanual de l'atur** a Sabadell (-12,2%) és més intensa que la que s'observa a la comarca (-12,1%) i a la província (-11,9%).



Font: Elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes de la Diputació de Barcelona, juny 2015.

Aquesta reducció és més pronunciada entre els homes (-16,3%) que entre les dones (-8,3%). De fet **entre les dones ens trobem amb un lleu repunt de l'atur** respecte l'any anterior (un 0'3% més).

Si ens fixem en la reducció de l'atur per edats, el tram que resulta més beneficiat és el de persones entre 25 i 44 anys (un -18,7%) mentre que **els aturats de 45 anys i més continuen sent la franja d'edat més perjudicada**, registrant un descens més moderat (-6,2%).

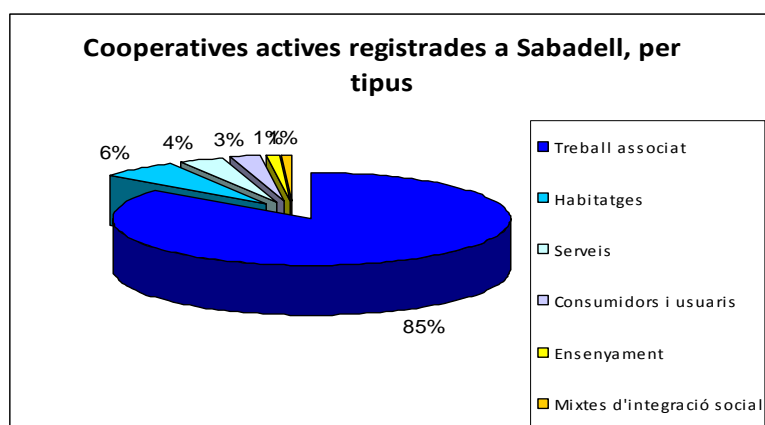
Finalment, per sectors d'activitat, es registra una millora en els sectors amb major pes (indústria, construcció i serveis), on cal destacar sobretot una important **reducció dels aturats en el sector de la construcció** (-20,9%).

3. RESULTATS OBTINGUTS: DIAGNOSI DE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA A SABADELL I MAPA DEL CONSUM RESPONSABLE

Visió general de l'Economia Social a Sabadell: les dades oficials.

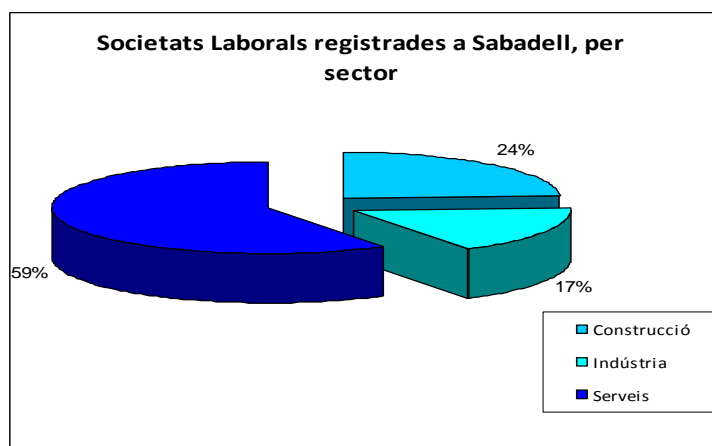
Tenint en compte les cooperatives i les societats laborals com les dues formes jurídiques més representatives de l'Economia Social, farem una aproximació general a la situació que presenta el sector a la ciutat.

Les dades més recents del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat tenen registrades **110 cooperatives** actives a Sabadell, així com **217 societats laborals** (entre anònimes i limitades). Entre les cooperatives, destaquen per damunt de la resta les de **treball associat** (un 85,45% del total) seguides de lluny per les d'habitatge (6,36%) les de serveis (3,64%) i les de consumidors i usuaris (2,73%), entre d'altres més minoritàries.



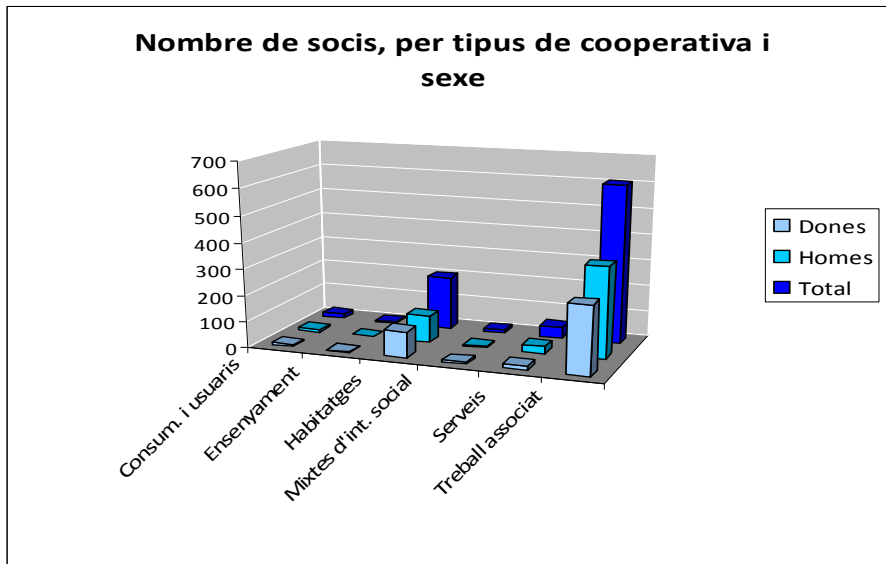
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació, 2015

A les Societats Laborals, hi predominen les Limitades (S.L.L), amb 179 iniciatives, per damunt de les Anònimes Laborals (S.A.L), amb 38. La majoria de societats, un 58'5%, s'orienten al sector serveis, seguides per les que es dediquen a la construcció (23,95) i la indústria (17%).



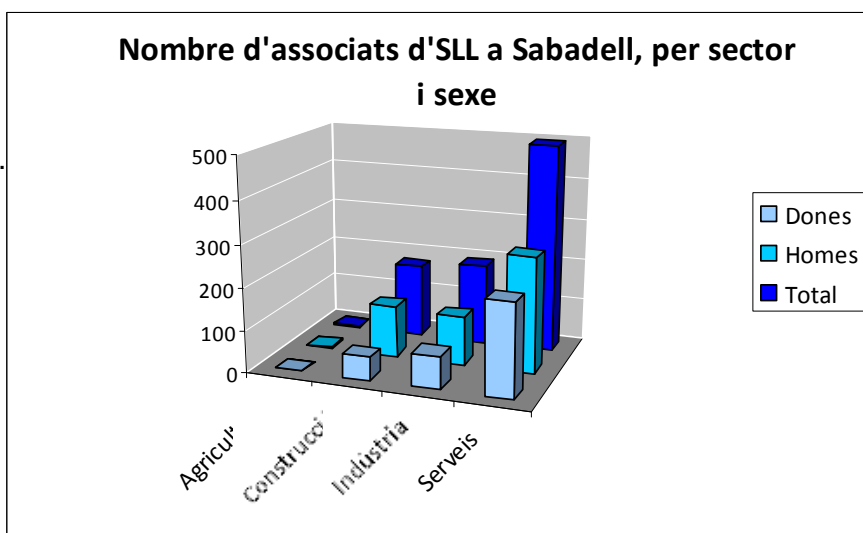
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació, 2015

Pel que fa a la participació societària, les cooperatives de Sabadell compten amb un total de **890 socis**, dels quals 390 són dones i 500 homes. Tot i que les cooperatives de treball associat, en ser les més nombroses, concentren la major part de socis, les d'habitatge són les que concentren la participació més elevada de socis per entitat, doncs només 7 cooperatives sumen un total de 204 associats. També són les que mostren més equitat entre homes i dones (52/49 respectivament) mentre que les més desiguals en relació al gènere són les de serveis (62/38) i les de treball associat (57,5/42,5).



Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació, 2015

Entre les Societats Laborals hi trobem **862 socis**, 510 homes i 352 dones. Del total de socis, prop de la meitat es concentren en el sector serveis (493), la indústria (191) i la construcció (175). En aquest cas, és el sector serveis el que té una presència més equitativa per sexes (44,5% de dones davant d'un 55,5 d'homes), i és la construcció on hi trobem major desigualtat (31/69 respectivament).



Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació, 2015

Si fem una comparativa simple amb la Diagnosi sobre l'Economia Social a Sabadell elaborada l'any 2006, podríem concloure que l'evolució del nombre d'entitats principals d'Economia Social ha minvat força. Si be les societats laborals s'han mantingut, entre les cooperatives es registra una elevada disminució. Al 2006 es van comptabilitzar 11.104 cooperatives a tot Catalunya, 8.200 a la província de Barcelona, i d'aquestes, 471 a la ciutat de Sabadell. Al 2015, però, les cooperatives registrades s'han reduït en més d'un 50%, essent 4.191 les totals a Catalunya, 2.857 a Barcelona, i 110 a Sabadell.

	Cooperatives		Societats Laborals	
	2006	2015	2006	2015
Sabadell	471	110	170	217
Barcelona	8.200	2.857	4.045	4.020
Catalunya	11.104	4.191	5.251	5.051

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació, 2015

Cal contextualitzar aquesta davallada, però, atenent a qüestions normatives, i no tant a la reducció en la constitució de noves cooperatives, o en la pèrdua de la creença en el model. Tal com indica el Departament d'empresa i ocupació de la Generalitat, "durant l'any **2007** es va produir un procediment de **desqualificació** de les cooperatives que no es van adaptar a la Llei 18/2002, de 5 de juliol, de cooperatives. Aquest procediment va finalitzar amb la resolució de data 6 d'agost de 2007, publicada en el DOGC de 4 de setembre de 2007, i resolució de rectificació de l'anterior de 25 d'octubre de 2007, publicada en el DOGC de 5 de gener de 2008" (veure: <http://observatoriempresaiocupacio.gencat.cat/>). Aquesta desqualificació fa, per tant, que l'anàlisi de l'evolució del nombre de cooperatives estigui sesgada. Moltes cooperatives que es van considerar en l'estudi de 2006 van perdre l'estatus de cooperativa. Això no vol dir que moltes entitats puguin haver seguit funcionant responent a un model de gestió i a una visió de l'activitat econòmica que pogués considerar-se dins de l'economia social.

Prenent com a punt de partida, doncs, l'any 2008, any en que es detecta l'aplicació efectiva de la nova legislació, s'observa que l'evolució del nombre de cooperatives registrades ha estat més estable.

	Cooperatives		
	2008	2011	2015
Barcelona	2.733	2.732	2.857
Catalunya	4.045	4.046	4.191

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació.

Finalment, assenyalar **la importància i el pes del Tercer Sector a Sabadell**. Entre les entitats socials que podem considerar que treballen en l'Economia Social, hi trobem formes jurídiques diverses, les més freqüents, en aquest cas, les associacions i fundacions. Treballen majoritàriament en l'àmbit de la **inclusió social i sociolaboral**, especialment per a col·lectius amb discapacitats físiques o psíquiques, però hi trobem també iniciatives socials i de lleure diverses. A la diagnosi de 2006 van identificar-se només 8 entitats socials a Sabadell (entitats socials que treballaven en el sector de l'Economia Social). Aquest 2015, n'hem registrat 57, suposant un **notable increment del tercer sector a la ciutat**, que de ben segur respon al context de crisi socioeconòmica iniciada el 2007. En aquests 8 anys, el sector s'ha consolidat com una important font de serveis a les persones, atenent només aquest 2015 al voltant de vint mil usuaris, segons dades de la Xarxa Vàlua de Sabadell.

Les dades de la Diagnosi: tipus d'entitats i característiques generals del sector

El cens definitiu d'entitats d'Economia Social i Solidària a Sabadell que hem pogut construir en el marc de l'estudi ha recollit la presència activa de 194 iniciatives, sota les formes jurídiques següents:

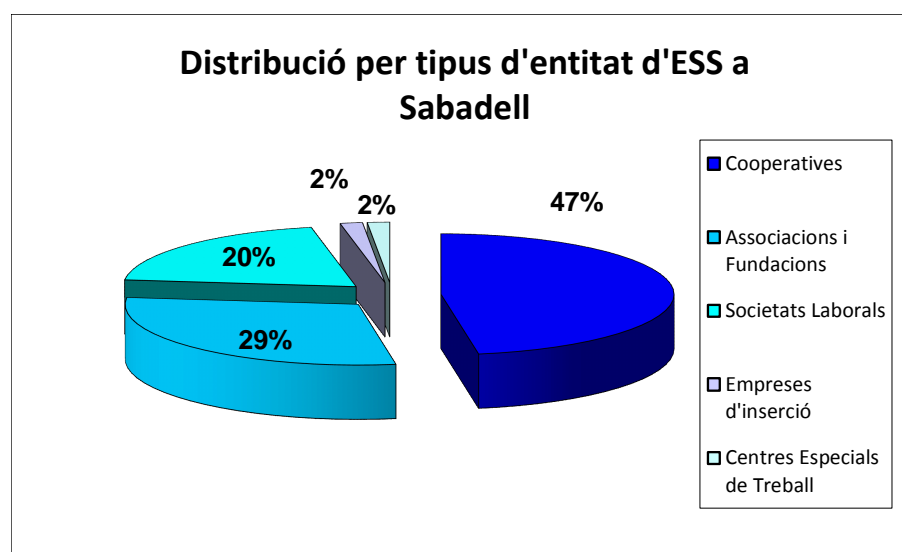
Entitats d'ESS	
Tipus	Nombre
Cooperatives	92
Societats Laborals	39
Associacions i Fundacions	57
Empreses d'inserció	3
Centres Especials de Treball	3
Total	194

Font: Elaboració pròpia.

El cooperativisme segueix sent la forma jurídica predominant a la ciutat de Sabadell. Si bé les dades oficials d'entitats registrades ens diuen que existeixen 110 cooperatives i 217 societats laborals, el treball de camp i la cerca exhaustiva de les entitats censades ens ha mostrat un nivell de supervivència força limitat en el cas, sobretot, de les societats laborals. De les 217 que consten registrades, només 39 ens han confirmat estar actives. Entre els motius principals de tancament ens han indicat els següents:

- Canvi de forma jurídica (sovint a S.A.).
- Liquidació de la societat per motius econòmics.

Després de les cooperatives, **la segona forma jurídica més detectada és la d'associació sense ànim de lucre**, ja siguin associacions o fundacions, amb 57 entitats a la ciutat de Sabadell. Val a dir que entre les múltiples associacions de la ciutat, s'han censat i considerat només aquelles que desenvolupen entre les seves funcions algun tipus d'activitat econòmica, i en el marc del que hem definit a la introducció de l'estudi com a Economia Social i Solidària.



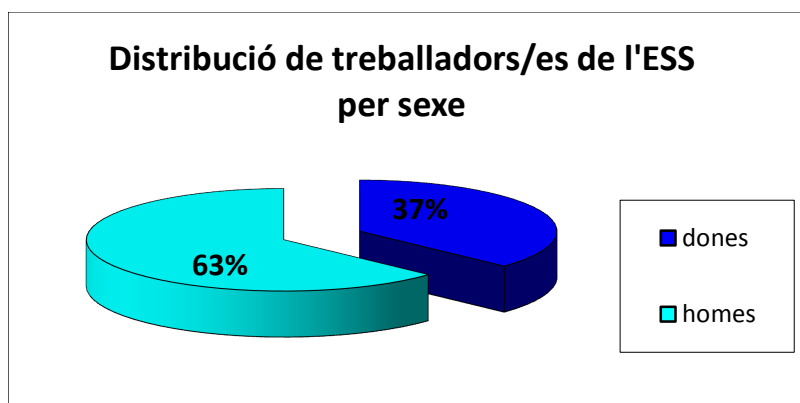
Font: Elaboració pròpia.

Fent un cop d'ull a la distribució per tipus d'entitat en el sector, observem doncs, que les cooperatives suposen un 47% de les iniciatives d'economia social a la ciutat. Les associacions i fundacions representen un 29%, seguides de les societats laborals (tant anònimes com limitades). Finalment, un petit percentatge està constituït per empreses d'inserció (2%) i centres especials de treball (2%), sumant un total de **194 iniciatives d'Economia Social i Solidària**.

Les limitacions temporals de l'estudi i les dificultats per obtenir informació de totes les iniciatives, han obligat a treballar sobre una mostra limitada d'entitats i empreses, fet que volem deixar palès per indicar que la representativitat de les dades que exposem a continuació pot ser aproximada. Alhora, no ha estat possible comptar amb algunes dades en termes absoluts, com ara el nombre total de treballadors del sector, el nombre total d'usuaris, o el volum de facturació que mou a la ciutat. En tot cas, però, hem elaborat, en base a la mostra seleccionada, diverses dades percentuals que considerem d'interès de cara a dibuixar tendències en els àmbits més rellevants del sector a la ciutat.

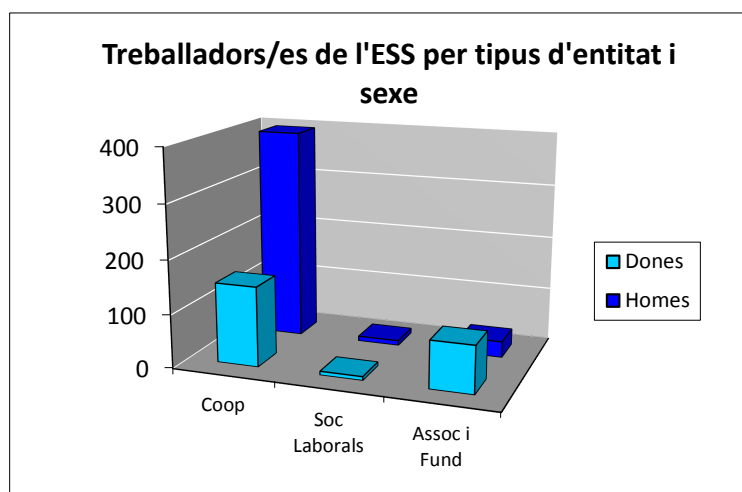
Trobem així que, de la mostra analitzada, el tipus d'entitat que concentra **major volum de treballadors són les cooperatives**, amb un 77,32% del total de treballadors. A continuació hi trobem les associacions, amb un 16,83% del total, seguides de les societats laborals, els centres especials de treball i les empreses d'inserció, respectivament, que es reparteixen prop del 6% restant.

Per sexe, el sector compta amb un 63% d'homes davant d'un 37% de dones.



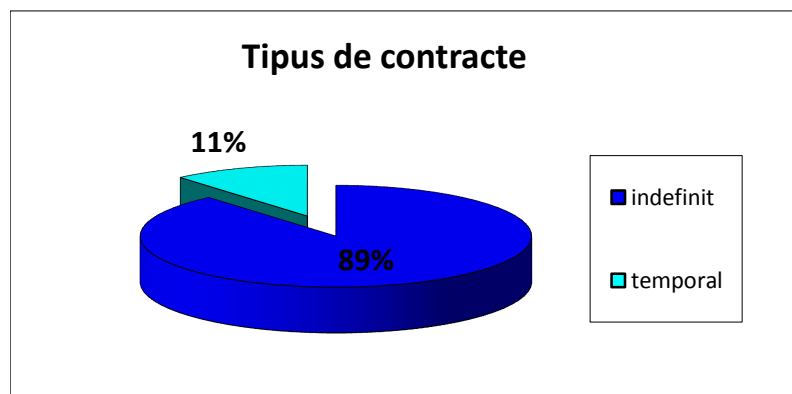
Font: Elaboració pròpia.

Per tipus d'entitat, les cooperatives són les que presenten una diferència més elevada entre treballadors, només una tercera part són dones. Mentre que a les **associacions i fundacions s'inverteix la situació, predominen les treballadores dones**, i només una quarta part són homes.



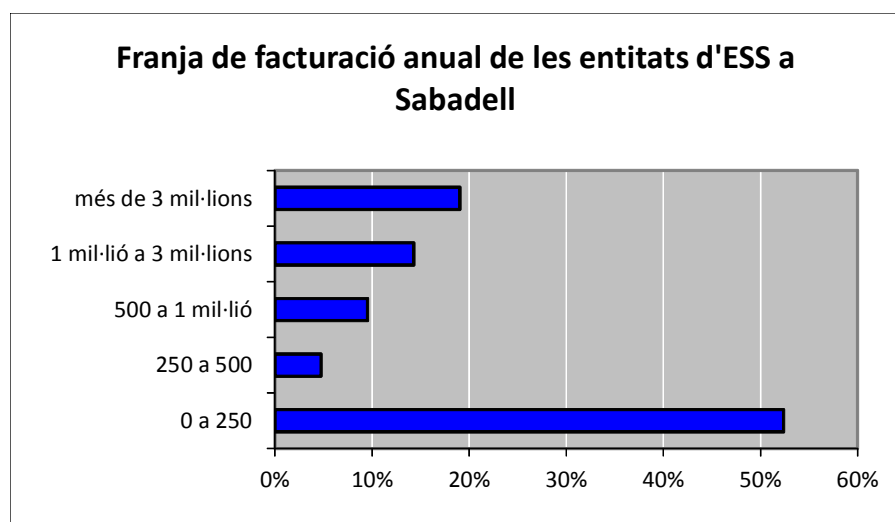
Font: Elaboració pròpia.

El tipus de contractació més habitual és la **indefinida**, ho és en un 89% dels casos. Només un 11% dels contractes del sector són temporals. Un primer indicador de la **qualitat laboral** que trobem en el sector de l'economia social i solidària.



Font: Elaboració pròpia.

L'estudi ha revelat que **la majoria d'entitats pertanyen a la petita i mitjana empresa**, movent volums de facturació anual modestos. Més d'un 50% de les iniciatives tenen una franja de facturació anual que no arriba als 250 mil euros. Prop del 20%, però, declara facturar més de 3 mil milions anuals.



Font: Elaboració pròpia.

Hem classificat les iniciatives estudiades en base a la seva activitat principal i tipus de servei ofertat. Així, trobem que bona part de les iniciatives es dediquen al sector **serveis**, ja sigui en productes destinats a la **llar** i al petit consumidor, o bé a serveis dirigits específicament a les **empreses**. Ambdós àmbits suposen prop d'un 60% del total, dada que concorda amb el sector econòmic predominant a la ciutat que recollíem anteriorment. Entre els diversos serveis n'hem identificat de manteniment (neteja, jardineria, motor), gestió i assessoraments, finançament, serveis energètics, logística i transports, així com productes diversos per a la llar (mobiliari, decoració, etc.).

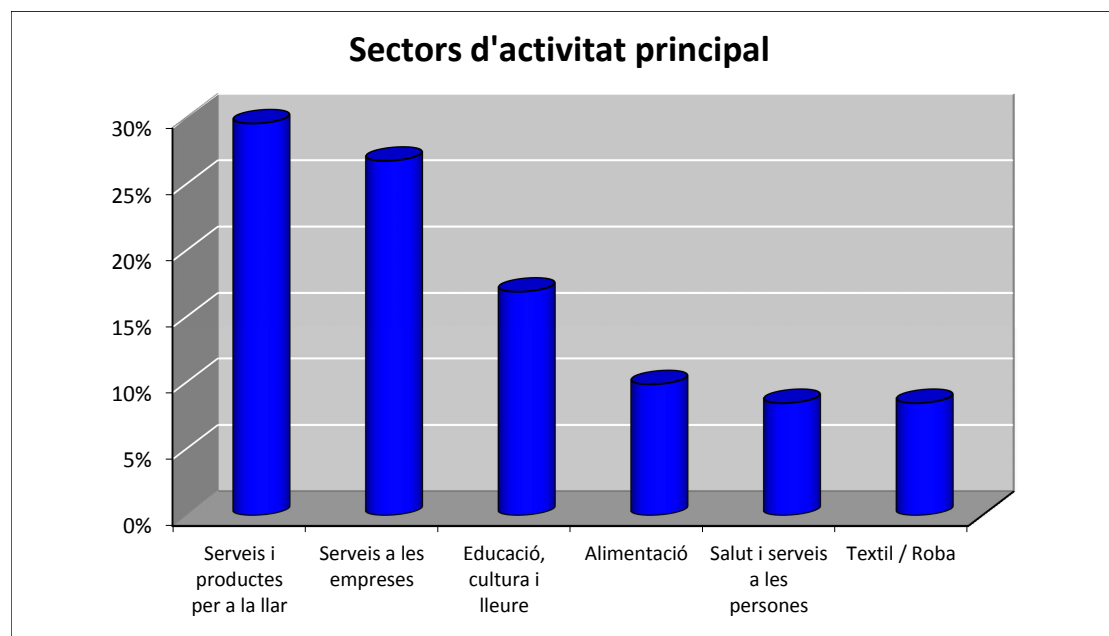
Les activitats **educatives, de cultura i lleure**, suposen més d'un 15% de les iniciatives. A nivell educatiu s'hi engloben serveis diversos de formació (reglada i no reglada), educació especial i tallers ocupacionals dirigits a persones en risc d'exclusió, entre d'altres. Ens hem trobat també amb entitats que donen serveis vinculats a la cultura i el lleure, des de centres alternatius que

ofereixen cursos i activitats de temàtiques diverses (educació mediambiental, educació en valors, equitat de gènere, etc.) fins a ofertes d'oci i de restauració amb valor afegit (o bé per la seva forma organitzativa o bé per les activitats integrals que hi desenvolupen, d'incidència i transformació social, juntament amb l'oferta de lleure.

L'alimentació, la salut i els serveis a les persones, o el tèxtil, suposen, cadascuna d'elles, un 10% aproximat de les iniciatives estudiades. A l'àmbit de **l'alimentació** hi predominen les entitats i empreses dedicades al producte ecològic, de proximitat i de comerç just. Destaquen els grups de consum informals, sovint de caràcter associatiu, que ofereixen als seus usuaris "la cistella" ecològica i de proximitat, alhora que desenvolupen un treball integral de sensibilització entorn del consum responsable. Sabadell compta també amb diverses associacions i col·lectius que fomenten l'agricultura ecològica a través d'horts urbans, reivindicant l'empoderament cívic que suposa l'explotació d'aquests espais. En aquest sentit, segueix havent-hi molta demanda de les associacions a l'Ajuntament per a fer usdefruit de solars desocupats.

Les empreses i organitzacions que s'emmarquen al sector **salut i serveis a les persones**, estan encapçalades per aquelles entitats socials de la ciutat que treballen en l'atenció i la integració de persones amb discapacitats físiques i intel·lectuals, així com la inclusió de diversos col·lectius en situació de risc per motius de salut o socioeconòmics (drogodependents, sense sostre, població immigrada, etc.). S'han identificat també empreses que ofereixen serveis de salut alternativa, tractaments dietètics, amb una part important dedicada al producte cosmètic natural i BIO.

Finalment, l'àmbit del **tèxtil** ocupa una parcel·la important de l'ESS a Sabadell. En els darrers anys han proliferat diverses iniciatives que es dediquen o bé al reciclatge i venda de roba de segona mà, des d'una perspectiva mediambiental, o bé a la pròpia confecció de tèxtil "ètic i responsable", és a dir, elaborat amb matèries primeres, de proximitat, i sota condicions de treball dignes i justes.



Font: Elaboració pròpia.

En definitiva, un **ampli ventall d'iniciatives** d'Economia Social i Solidària integren el sector a la ciutat de Sabadell. Des d'organitzacions de llarga trajectòria i experiència contrastada que han esdevingut referents locals, fins a propostes novedoses i transformadores que han sorgit com a resposta o a conseqüència d'aquest nou context socioeconòmic. Empreses que treballen sota una forma de **gestió interna** transparent, equitativa, i participativa, amb i per als treballadors. Organitzacions que tenen com a política interna la minimització de l'**impacte ambiental** dels seus processos de producció i comercialització. Entitats compromeses socialment, que basen els seus objectius i defineixen les seves prioritats des de la integració social i el servei a les persones, per damunt del benefici econòmic.

Comptem amb un sector de gran rellevança i impacte local. Que presenta moltes necessitats i dificultats de supervivència, però del que cal destacar-ne les seves aportacions a l'economia i al desenvolupament de la ciutat, i posar-les en valor. És generador de fonts d'ocupació de qualitat, proveïdor de serveis socials que donen resposta a les necessitats que l'administració pública no està cobrint, espai transformador on s'estan gestant idees i propostes alternatives que cal escoltar i tenir en compte, en aquest camí de construcció col·lectiva d'un nou model socioeconòmic més pertinent per als nous temps.

La veu del sector: Fortaleses, Oportunitats, Debilitats i Amenaces

En el marc de l'elaboració de la present Diagnosi, varem convocar entitats, cooperatives, grups de consum i d'altres agents vinculats al sector a participar en un **Diàleg Obert**. Els objectius de la trobada van ser conèixer i compartir experiències, crear sinèrgies, realitzar un anàlisi de la situació del sector, així com recollir propostes i estratègies per tal de promoure l'Economia Social i Solidària a la ciutat.

1) Presentacions

Es va comptar amb la participació de 21 persones representants de 13 iniciatives: Xarxa Onion, Cooperativa Can Capablanca, Som Energia, Avan, Andi Down Sabadell, CIPO SCCL, XIS/Ecoxarxa del Vallès, TUS SCCL, Hort Cooperatiu l'Escarola, Adenc, La Matrioska SCCL, Fiare i Fundació CERMA. També van participar el Regidor de Nova Economia, així com un regidor d'Unitat pel Canvi, responsables i personal tècnic del Vapor Llonch.

2) Anàlisi de la situació

Es va realitzar l'anàlisi de la situació a través de treballs en grup implementant la tècnica DAFO (Debilitats, Amenaces, Fortaleses, Oportunitats). Es tracta d'una eina que ens serveix per analitzar els elements, tant del nostre treball (intern i extern), com de la realitat en la qual es vol treballar.

El treball, en quatre subgrups, va recollir els següents indicadors en relació al context actual del sector:

DEBILITATS	FORTALESES
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Manca de recursos humans, de personal ➤ Manca de recursos econòmics ➤ Limitacions legals de les subvencions ➤ Intermitències dels usuaris ➤ Temporalitat de les accions ➤ Poca organització ➤ Carències en la Gestió ➤ Manca de comunicació ➤ Dificultat per adaptar i aplicar instruments de participació i debat ➤ Poca marca de prestigi (cooperatives) ➤ Disputes en el model cooperatiu (alliberats, etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interdisciplinarietat ➤ Gratuïtat de serveis ➤ Compromís i participació ➤ Som referents ➤ Estem en xarxa ➤ “Persones que valen” ➤ Factor humà ➤ Acords i consens ➤ Implicació ➤ Expertesa ➤ Proximitat
AMENACES	OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Normativa externa rígida, gestió burocràtica ➤ Manca coneixement per part de les AA.PP –Admin. Públiques- ➤ Ineficàcies de l’administració ➤ Canvis legislatius ➤ Por al canvi – innovació ➤ Noves generacions: cal educació en valors, crear debat social ➤ Mercat elèctric hostil, també el polític i jurídic ➤ Poder de les tecnologies (EERR – energies renovables-, Tic’s) en mà de les èlits ➤ Situació legal ➤ Poca experiència de gestió a les cooperatives (gestoria) ➤ Criteris socials (competència) ➤ Places públiques serveis ➤ Visió del sector social vulnerable (sembla que ens puguin “picar” més fàcilment) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Teixit associatiu fort al barri ➤ Conjuntura social favorable ➤ Oportunitats de visibilització ➤ Teixit social interessant, cal creació d’un punt de trobada ➤ Donar a conèixer experiències d’èxit: convertir-les en referent ➤ Comptem amb Tecnologies madures (EERR; Tic’s,...) ➤ Conscienciació i sensibilització social ➤ Model de negoci exclusiu ➤ Noves aliances ➤ Cooperació ➤ Crear nous models de negoci.

3) Definició d’estratègies, propostes

En base al context definit a través del DAFO, es va obrir un torn de paraules per tal de recollir diverses propostes que serien pertinents per a la promoció de l’ESS a la ciutat. En base a una pluja d’idees, van expressar-se les següents accions:

- “Posar en valor el model”
 - Canvi de paradigma: fins ara hi havia una perspectiva molt idealitzada del sector. Ara comença a posar-se en valor el model: és l'economia més favorable a les persones i al mediambient
 - Tenim un bon punt de partida: comptem amb iniciatives potents i exitoses, cal visibilitzar-les i potenciar-les.
 - Per a aconseguir això, cal sobretot, la implicació de les entitats més visibles: apostar pel sector, “creure-s’ho” (per exemple, facturar energia verda. I comunicar-ho per sensibilitzar i donar confiança a la ciutadania.

- “Intercooperació”
 - Existeix xarxa, però cal consolidar-la i millorar la comunicació. Cal més diàleg per a no duplicar esforços.
 - Manquen punts de trobada. Cal definir punts de trobada, però virtuals (aprofitar TICS per promoure treball en xarxa). Fugir de burocràcia, plenaris i reunions físiques contínues.
 - Compartir recursos: crear un “banc de recursos”, llistat de recursos compartits
 - Potenciació de l'ESS des del sector: si hi ha cooperatives i entitats a la ciutat que ofereixen serveis s'hauria de prioritzar la contractació d'aquests.
 - Integrar àmbits diversos: sector econòmic, cultural, etc,...És un sector on conflueixen àmbits molt diversos, no només amb finalitats econòmiques, nova visió de la realitat i de les relacions.
 - Potenciar el treball local, la proximitat, però també intercooperació comarcal.

- “Compromís dels ens locals amb el sector”
 - Els Ajuntaments han de ser facilitadors: cal recuperar la confiança dels ens locals com a Instruments per a la ciutadania. Hi ha, però, divergència d'opinions, no tothom s’ho creu. Potser ara s’inicia un nou cicle polític, però cal deixar camí fet al marge de les administracions, perquè sinó després?
 - Canviar l'estratègia comunicativa des de l'Administració per promoure l'ESS, més favorable a les persones i sostenible.
 - Compra pública ètica: energia, productes financers, etc.
 - La competència, en segons quins sectors, de l'economia de mercat (macroempreses) fa difícil mantenir-se en el mercat. És necessària la complicitat i suport de les administracions públiques, contractar no només en funció del preu.
 - Comptar amb el sector
 - Els serveis al Vapor Llonch orientats a promoure més aquesta economia.
 - Gestió de serveis i equipaments públics i municipals des de l'ESS

Altres Propostes recollides:

- Realitzar una Jornada d'intercanvi d'experiències: on aprofundir més en conèixer cada iniciativa. Es detecta una manca de coneixement del que s'està fent des de molts espais, i la necessitat de comptar amb més temps per establir sinèrgies i relacions.
- Ruta del consum responsable: fomentar accions de visibilitat a la ciutat, i aquesta en podria ser una. Fer visites guiades per diverses iniciatives que permetin conèixer de primera mà les activitats que es venen duent a terme.

El Mapa de Consum Responsable

El Mapa de Consum Responsable de Sabadell suposa un pas més en la línia de promoure i fomentar un consum reflexiu, sostenible, responsable entre la ciutadania. Alhora, té la voluntat d'impulsar el treball en xarxa i l'activitat de les diferents iniciatives emmarcades dins l'economia social i solidària de la ciutat, així com la cooperació i col·laboració entre elles, per tal de consolidar i fer créixer aquest mercat alternatiu.

Els seus **objectius** són:

1. Categoritzar i segmentar les diferents iniciatives existents
2. Conèixer amb profunditat les iniciatives d'economia social existents a la ciutat i donar-les visibilitat.
3. Generar sinèrgies i promoure la col·laboració entre les diferents iniciatives detectades.
4. Sensibilitzar a la ciutadania sobre la necessitat de consumir de forma més reflexiva, responsable i sostenible.

La **metodologia i el treball de camp** implementat han seguit les següents fases:

FASE 1: Estudi del context i dels models de referència
FASE 2: Definició dels criteris de selecció i elaboració del cens d'entitats
FASE 3: Coordinació transversal amb els diversos agents implicats
FASE 4: Elaboració dels qüestionaris i treball de camp
FASE 5: Valoració de les iniciatives, segmentació i publicació de les dades

FASE 1: Estudi del context i dels models de referència:

Com indicàvem a la introducció, són diverses les iniciatives prèvies existents al nostre entorn que han mapejat i estan mapejant l'Economia Social i Solidària.

A les conclusions del II Taller de projectes d'economia social i solidària per a les entitats locals, organitzat per la Diputació de Barcelona el passat mes de juliol, i on varem presentar el Mapa de Consum Responsable de Sabadell, es va recollir la importància de mapejar l'ESS en el territori. Un mapa de l'ESS ens serveix per conèixer el sector, divulgar-lo, promoure el consum responsable i facilitar la intercooperació compartint projectes o creant cadenes de valor.

La nostra referència principal, en el cas de Sabadell, ha estat el projecte **Pam a Pam**, impulsat per l'ONG Setem i per la Xarxa d'Economia Solidària (XES). Es tracta d'un mapa col·laboratiu de Catalunya que mostra punts de consum responsable i Economia Solidària, una iniciativa que cerca transformar l'entorn a partir de la cistella de la compra. Es tracta d'un mapa interactiu: es pot buscar per territori, sector i criteris de l'Economia Solidària. Des d'un inici hem coordinat accions amb Setem, i més concretament amb el grup de voluntaris que nodreixen el mapa a Sabadell, el grup local de "xinxetes taronges" per tal de compartir processos, metodologia i iniciatives detectades. Ha estat molt valuós per nosaltres partir de l'experiència de Pam a Pam a l'hora d'establir els criteris d'economia social que devien complir les iniciatives (Veure <http://pamapam.org/ca>).

Altres mapes que hem pres com a referència per a nodrir el projecte són el Mapa de la Innovació Social a Catalunya, el Mapa de grups de Consum de Catalunya, el projecte Millor que nou, de l'AMB, o el Mapa Col·laboratiu de Consum Conscient, entre d'altres.

Mapa de la Innovació Social a Catalunya

Elaborat pel Projecte Barris i Crisi, es basa en la identificació de dinàmiques de segregació urbana i innovació social davant la crisi. Una recerca que diagnostica els efectes i les conseqüències socials de la crisi, i també les respostes que s'hi estan donant des dels barris. Treballa sota categories d'innovació social com: solidaritat ciutadana (bancs del temps -a Sabadell comptem amb el Banc del Temps de Sabadell-, moviments antidesnonaments – Assemblea PAH de Sabadell-), Territori, mediambient i energia (Horts urbans, energia alternativa – com el Grup Local de Som Energia-, xarxes telemàtiques ciutadanes), economia i consum alternatiu, finances socials (a Sabadell: Assemblea de Joves de Sabadell), grups de consum (a Sabadell: El Teixit de la Terra, Treu Banya, Remenant les Cireres, Tocant la pera), i espais autogestionats (a Sabadell, per exemple, l'Ateneu Llibertari de Sabadell).

<http://leyseca.net/barrisicrisi/>

La Repera – Mapa de grups de consum a Catalunya

Espai de trobada i debat entre pagesia i consumidors. El mapa està obert a la participació de totes les persones que ho demanin.

<https://repera.wordpress.com/>

Millor que nou

Impulsat per l'Àrea Metropolitana de Barcelona, el programa Millor que nou, 100% vell, fomenta que els objectes no es llencin fins que realment hagin esgotat la seva vida útil. Fa difusió de les diferents possibilitats per poder reutilitzar objectes amb tallers de reparació, botigues de segona mà i mercats i webs d'intercanvi i compravenda.

<http://www.millorquenou.cat>

Mapa Col·laboratiu de Consum Conscient

Elaborat pel CRIC (Centre de Recerca i Informació en Consum), compta amb una "Consumpedia" i un "Mapa Col·laboratiu". Treballa els àmbits: alimentació, cultura, oci i participació, energia i aigua, finançament, habitatge, higiene i cuidar-nos, residus, roba i complements, transport i turisme.

<http://opcions.org/consumpedia/mapa-colaboratiu#a>

FASE 2: Definició dels criteris de selecció i elaboració del cens d'entitats:

- Per Forma Jurídica

En un primer moment, s'han definit les formes jurídiques de les entitats i empreses que configurarien el Mapa de Consum Responsable. Com hem comentat anteriorment, les formes jurídiques que la integren són: Les Cooperatives, les Societats Laborals (tant si són anònimes com limitades), les associacions sense ànim de lucre amb activitat econòmica, les Fundacions, els Centres Especials de Treball (CET) i les empreses d'inserció, entre les més representatives.

Alhora, s'ha optat per a incloure al Mapa diverses iniciatives locals que si bé no estaven constituïdes sota una forma jurídica d'Economia Social, oferien productes i serveis que responien als criteris d'ESS fixats, i que naturalment van assolir els indicadors mínims necessaris. Varem considerar que, en l'objectiu de fomentar el mercat social, cal donar cabuda i visibilitzar totes aquelles iniciatives que, des de formes diferents, estan contribuint a l'impuls d'un consum més responsable a la ciutat. Per tant, el mapa compta també amb iniciatives d'emprenedors i empenedores autònoms, així com comerços constituïts com a societats anònimes i societats limitades.

- Per Criteri d'Economia Social (criteris definits pel projecte Pam a Pam):

Les iniciatives i els seus productes han hagut de complir amb un mínim de criteris establert, per a la seva inclusió al mapa. Classificats en 3 apartats: Gestió interna, gestió ambiental i Compromís social, cada criteri ha comptat amb diversos indicadors per a poder valorar-ne el seu compliment:

GESTIÓ INTERNA

1. Transparència
2. Intercooperació
3. Participació en xarxes
4. Finances ètiques
5. Forquilla salarial
6. Igualtat d'oportunitats
7. Democràcia interna
8. Programari lliure

GESTIÓ MEDIAMBIENTAL

1. Proximitat
2. Criteris ecològics i sostenibilitat
3. Eficiència energètica
4. Gestió de residus

COMPROMÍS SOCIAL

1. Comerç Just
2. Integració social
3. Desenvolupament personal i professional
4. Treball col·laboratiu

- FASE 3: Coordinació transversal amb diversos agents:

Al llarg del procés, hem tingut ben present la importància de desenvolupar un treball transversal, involucrar al màxim d'agents possibles, comptar amb totes les veus implicades. Per convicció i per coherència, si volem construir consum responsable, hem de fomentar des de l'inici el treball col·laboratiu.

Des del Vapor Llonch, hem estat en contacte i ens hem coordinat amb d'altres àrees de l'Ajuntament de Sabadell, com el Serveis d'Atenció Ciutadana, Sostenibilitat i Gestió d'Ecosistemes i el Servei d'Informàtica.

La Diputació de Barcelona, a banda de brindar suport en la contractació de la tècnica responsable, ha fet seguiment del projecte, compartint informacions i proporcionant suggeriments. Alhora, ens ha ofert espais de formació i d'intercanvi d'experiències amb d'altres ens locals que han resultat molt positius per a enriquir el procés.

Hem estat en contacte amb el Consell Comarcal del Vallès Occidental, com a Institució de referència al territori, per tal d'explorar les vies de difusió del mapa, així com el foment del treball en xarxa amb la resta de municipis veïns.

Aquest treball coordinat s'ha implementat ja amb l'Ajuntament de Terrassa i la seva seu de Promoció Econòmica, amb qui hem compartit el disseny i la metodologia, tant del Diagnòstic d'Economia Social com del Mapa de Consum Responsable, per tal de facilitar, en un futur, l'intercanvi de dades i la implementació d'iniciatives conjuntes amb un abast territorial més ampli.

Com s'ha comentat anteriorment, hem realitzat reunions amb diverses iniciatives de referència (amb l'organització Setem, per conèixer amb profunditat i compartir sinèrgies amb el projecte Pam a Pam) així com amb Labcoop, un espai de coworking entre iniciatives d'emprenedoria social, que ens va proporcionar idees i contactes interessants per a nodrir el procés.

Finalment, s'han realitzat reunions informals amb agents clau del sector a la ciutat, per tal de conèixer el seu punt de vista sobre el projecte, escoltar suggeriments i obtenir recomanacions d'iniciatives inicialment no contemplades en el cens. El boca orella amb experts coneixedors del context ha estat també una via més amb la que nodrir les iniciatives susceptibles d'incloure's al Mapa.

- FASE 4: Elaboració dels qüestionaris i treball de camp:

Un cop varem comptar amb el cens definitiu d'entitats, es van dissenyar els "Qüestionaris de compliment de criteris" que permetessin avaluar les diverses iniciatives detectades, a través d'entrevistes presencials.

Es van definir un ventall d'indicadors per a cada criteri, que permetessin avaluar de manera tant quantitativa com qualitativa l'assoliment d'aquell àmbit en concret. En la definició i tria dels indicadors hem pres com a referència la proposta del Balanç Social de la XES (*Balanç Social per la transparència i la construcció de Mercat Social, Xarxa d'Economia Solidària, 2013*).

A tall d'exemple, per a avaluar que una entitat complia amb el criteri d'integració social, s'han considerat els següents indicadors:

- 1) Hi ha persones treballadores que provenen de situacions de risc d'exclusió social i/o diversitat funcional
- 2) Hi ha personal voluntari/pràctiques que provenen de situacions de risc d'exclusió social i/o diversitat funcional
- 3) El local està adaptat a la diversitat funcional
- 4) La integració sociolaboral és una de les prioritats/objectius de l'entitat

Al llarg de dos mesos, s'han realitzat més de 40 entrevistes a entitats i empreses, de les quals pràcticament la majoria s'han valorat positivament per a la seva inclusió al Mapa.

- FASE 5: Valoració de les iniciatives, segmentació i publicació de les dades

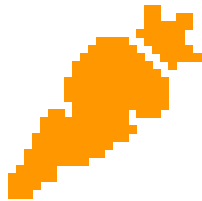
Un cop realitzades les entrevistes, s'ha avaluat el compliment d'un mínim de criteris de consum responsable a cada iniciativa. Dels 25 criteris definits, es va establir que l'entitat havia de complir amb un mínim de 10 criteris per a la seva inclusió.

En base a les diverses iniciatives detectades, hem realitzat una classificació dels serveis i productes ofertats.

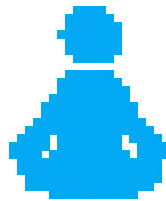
El Resultat Final:

El Mapa de Consum Responsable de Sabadell posa a l'abast del ciutadà **38 iniciatives** que ofereixen productes i serveis elaborats sota criteris ètics de gestió interna, compromís social i/o gestió mediambiental. Faciliten la compra de productes amb **valor afegit** a aquells consumidors i consumidores que cerquen minimitzar l'impacte que genera el nostre consum, alhora que fomentar un desenvolupament ecològic, social i culturalment sostenible.

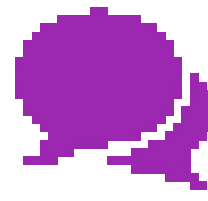
Hi trobareu **6 esferes temàtiques** sota les que hem classificat els productes i serveis ofertats:



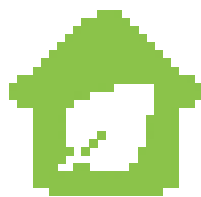
1. Alimentació



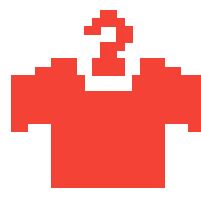
**2. Salut i
Serveis a les
Persones**



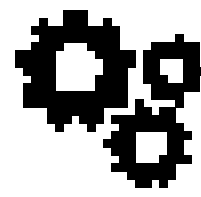
**3. Educació,
cultura i lleure**



**4. Serveis i
productes per a
la llar**



5. Roba



**6. Serveis a
les empreses**

Relació d'entitats i empreses que integren, inicialment, el Mapa de Consum Responsable:

ACTUAVALLÉS

ADENC

AGRARIA DEL VALLÈS, SCCL (antiga COAGSA)

ALTERNATIU

ANDI

AUBA BIO ARQUITECTURA

AVAN

BESEAMER ART & SEAMS

BIOCISTELLA
CACTUS DISSENY SCP
CAN CAPABLANCA FLAMA ROJA, SCCL
CERMA
CIPO, SCCL
CUINA I SALUT
DRAPAIRES D'EMMAUS, SCCL
ECOPLANET SABADELL ALIMENTS I QUEVIURES
ECOTALLERS, SCCL
EL VELÒDROM (LA MATRIOSKA, SCCL)
ESPAI NATURA FUNDACIO SABADELL 1859 (CINDE, SCCL)
FIARE BANCA ÈTICA, SCCL
FLECA ROCA
INTERMON OXFAM
LA RUDA Amics de Can Deu per a l'agricultura ecològica
L'ESCAROLA HORT COOPERATIU (Llamps i Trons)
MOM'S MALLE
OR I PLATA CERVESERS, SLL
POMÀRIUS TOT ECOLÒGIC
PRODUCTES ECOLÒGICS TERRA BIO
PUNT PAGESOS DISSABTES AL MERCAT
RECICLA'M
SECRETARIADO GITANO, FUNDACIÓ
SOM ENERGIA, SCCL
TOT TECA FORN GOTÉS
VERD MATÍ
VERITAS
VITA VIRIDIS, SCCL
XALEST, SCP
XIS (XARXA D'INTERCANVI DE SABADELL)

4. CONCLUSIONS

Balanç de la situació i valoracions finals

Resumint les principals dades obtingudes i les conclusions a les que ha arribat la present diagnosi, enumerem el que podríem considerar els "titulars" més rellevants:

- ❖ **Impacte Positiu de l'Economia Social i Solidària, en la cohesió social i territorial**
 - Aporta un **valor afegit social**: dóna més estabilitat en l'ocupació i qualitat laboral que d'altres tipus d'organitzacions, mostra una menor forquilla salarial, més flexibilitat laboral, etc
 - **Ocupa a col·lectius** que sovint mostren dificultats per a accedir a feina: dones majors de 45 anys, majors de 55 anys, persones amb discapacitat, persones **en risc d'exclusió social** i de baixa qualificació, etc.
 - Les empreses dins el sector de l'Economia Social presenten un **gran nivell d'organització** tant a nivell autonòmic com estatal, a través de diverses federacions i associacions amb reconeguda trajectòria històrica.
 - Exploren i desenvolupen **noves activitats econòmiques** lligades a les emergents demandes socials: s'estan especialitzant en desenvolupament humà sostenible.

- ❖ **L'ESS suposa un 1'62 del PIB de l'Estat Espanyol, i un 2'8 del PIB català.**
- ❖ **Les dades oficials registren a Sabadell 110 Cooperatives i 217 Societats Laborals**, però la diagnosi n'identifica com a actives **94 i 39** respectivament. En total, es comptabilitzen **194 iniciatives vinculades a l'Economia Social i Solidària.**
- ❖ **Predominen les Cooperatives (49%), seguides de les Associacions sense ànim de lucre (29%), i les Societats Laborals (20%)** com a formes jurídiques més rellevants.
- ❖ **Les Cooperatives aglutinen el gruix més important de treballadors del sector.**
- ❖ **L'Economia Social de la ciutat ocupa a un 63% d'homes davant d'un 37% de dones.** Les cooperatives són les que presenten més diferència de gènere, predominant-hi el sector masculí, mentre que les associacions són les que compten amb més equitat.
- ❖ **Només el Tercer Sector Social de la ciutat atén prop de 20.000 usuaris anualment.**
- ❖ **La contractació indefinida és la més habitual, en un 89% dels casos, indicant estabilitat i qualitat laboral de l'ocupació al sector.**
- ❖ **Predomina la petita i mitjana empresa, on la majoria d'iniciatives es mouen en franges de facturació no superiors als 250 mil euros anuals.**
- ❖ **Els sectors d'activitat principals són els serveis generals per a la llar i les empreses, seguits per les activitats educatives, de cultura i lleure, l'alimentació, la salut i els serveis a les persones, i el comerç vinculat al tèxtil, en darrer lloc.**

Propostes des de les institucions

Com hem vist al llarg de l'estudi, l'ESS és un sector socioeconòmic que, per les seves característiques i pel context socioeconòmic en que ens trobem immersos, ens brinda moltes possibilitats per a abordar i resoldre problemàtiques a les quals d'altres sectors, encara hereus d'un sistema econòmic tradicional, no estan arribant: Estabilitat, Qualitat, Compromís social, Coherència, Innovació, Idees Transformadores, Transparència, Participació, Respecte al medi ambient.

Des de la Diputació de Barcelona, s'està apostant per la promoció d'aquest sector de l'economia a través dels ens locals, i son diverses les propostes que s'estan sistematitzant fruit de l'experiència que ja va desenvolupant-se en diversos municipis de la província.

Quines podrien ser les “**idees força**” d'una política municipal de l'ESS, segons el cooperativista i expert en ESS Jordi Garcia Jané:

1. **Resoldre necessitats:** L'objectiu és garantir el benestar de les persones, proveint-les dels mitjans adequats perquè satisfacin de manera sostenible les seves necessitats d'alimentació, habitatge, educació, sanitat, crèdit, mobilitat, medi ambient, oci, etc.
2. **La creativitat i la cooperació,** els principals recursos: Es tracta d'aprofitar creativament els recursos públics i les capacitats de la ciutadania per canalitzar-los i combinar-los mitjançant la cooperació creativa a fi de trobar maneres de cobrir necessitats, siguin pròpies i alienes, o totes dues alhora.
3. **Coproducció** de les polítiques públiques: Les polítiques públiques han d'encarnar els valors de l'ESS i un d'aquests valors és la participació.
4. **Projectes integrals:** Cal tenir perspectiva holística; garantir en tota acció que el vessant econòmic i el social s'integren, no fer una política econòmica, d'una banda, i una política social, de l'altra, sinó una política socioeconòmica integral, i garantir que tot el conjunt no malmeti el medi ambient que ens suporta.
5. **Transversalitat** de l'ESS en les polítiques públiques: Els valors i les iniciatives de l'ESS han d'impregnar totes les regidories d'un Ajuntament (educació, cultura, sanitat, medi ambient, urbanisme, participació...) i tots els seus plans i programes (plans estratègics, agendes 21, pactes territorials per l'ocupació...).
6. **Projectes tractors:** cal idear projectes de més volada, que involucrin de manera significativa diferents agents del territori, impliquin canvis en molts àmbits a la vegada i que esdevinguin emblema i referent de la nova economia local que tan treballament s'està construint. Són els anomenats projectes tractors.

Tal i com indica García Jané a les conclusions de la Guia d'Economia Social i Solidària per a l'administració local, “les iniciatives d'ESS són, històricament, fruit de l'autoorganització social. Per tant, l'Administració local no pot substituir la ciutadania, que és qui les ha de crear, ni posar-s'hi al capdavant. Això no significa que no hi jugui cap paper. Al contrari, se li poden atribuir almenys sis rols: crear condicions, facilitar, sensibilitzar, proveir-se, participar i finançar”.

Crear condicions	Fomentar una política que promogui una economia local no especialitzada sinó diversa, amb fonts de finançament propis, i que estigui formada per una trama d'empreses locals que col·laboren entre elles. Una política que ajudi a vertebrar xarxes de confiança entre la ciutadania impulsades per lògiques de reciprocitat i d'ajuda mútua. Si contribuïm a desenvolupar una comunitat cohesionada, solidària i participativa, allò que alguns anomenen capital social, estarem adobant el terreny perquè creixin persones que cooperin entre elles i creïn projectes d'ESS.
Facilitar	Els ens locals poden dotar de recursos molt valuosos a les iniciatives d'ESS: formatius, informatius, d'assessorament, de detecció d'oportunitats, de tràmits, de terres i locals, de personal tècnic, de relacions, etc. Aquestes facilitats haurien d'ajudar a consolidar empreses i entitats d'ESS ja constituïdes, a reconvertir negocis en crisi en empreses d'ESS, però també a engregar noves activitats d'aquest tipus. En aquesta vessant d'emprenedoria social cooperativa, els ajuntaments podrien facilitar infraestructures (espais de cotreball), relacions (dinàmiques de <i>networking</i>), exempcions de taxes i impostos locals, i formació (seminaris d'emprenedoria social cooperativa, tallers de generació d'idees de negoci, trobades d' <i>startups</i> socials...).
Sensibilitzar	En l'àmbit educatiu, els ajuntaments han d'impulsar activitats i unitats didàctiques sobre educació per al consum responsable, finances ètiques, comerç just, emprenedoria social cooperativa, etc. Tanmateix, la manera més efectiva de sensibilitzar és educar amb l'exemple. La mateixa credibilitat de les administracions que vulguin iniciar aquest nou rumb els exigeix que comencin elles mateixes fent una demostració de coherència.
Proveir-se	Per al desenvolupament de l'ESS, és molt important que les administracions locals eixamplin les oportunitats de mercat per a les empreses d'aquest sector, practicant sistemàticament la compra pública responsable.
Participar	Els ajuntaments poden acompanyar projectes concrets d'ESS com a col·laboradors, sobretot en les fases d'ideació, creació i consolidació.
Finançar	El desenvolupament d'algunes iniciatives d'ESS als municipis requerirà, no solament l'ajut municipal mitjançant els recursos que hem esmentat en el rol de «facilitar», sinó també finançament.

Propostes des del sector del cooperativisme i l'economia solidària als Ajuntaments

Des de la Xarxa d'Economia Solidària (XES), en el marc de les eleccions municipals del passat mes de maig, es feia una crida sol·licitant a les administracions locals que acompanyin aquest procés que s'està vivint, impulsant un nou desenvolupament local, i sent co-partíceps d'aquesta democratització econòmica que ja està en marxa.

Les mesures que proposa la XES, entre d'altres, són:

- La creació d'ens i organismes locals d'impuls i estructuració de l'economia social i solidària (ESS).
- L'impuls en la creació de projectes de l'ESS a través de programes d'assessorament, finançament i formació a la ciutadania.
- La intercooperació territorial i sectorial de projectes de l'economia social i solidària.
- El foment de la compra i la contractació pública socialment responsable.
- La visualització de l'economia social i solidària a través del seu estudi, la seva difusió i el seu reconeixement en l'espai públic.

Propostes del sector a Sabadell

Tal com recollíem a les conclusions del diàleg obert que es va realitzar amb representants de les entitats d'economia social i solidària de la ciutat, les principals propostes que van expressar-se en la línia de promoure el sector anaven encaminades a:

OBJECTIUS	LÍNIES DE TREBALL	ACCIONS
1. Posar en valor el model	Visibilitzar i potenciar les iniciatives exitoses, així com aconseguir la implicació del propi sector	<ul style="list-style-type: none">• Mapa de Consum Responsable• Ruta del consum responsable• Consumir responsable entre el propi sector
2. Intercooperació	Foment de la comunicació, de la xarxa i del treball col·laboratiu	<ul style="list-style-type: none">• Xarxa virtual per a la comunicació entre el sector (aprofitament de les TIC's)• Banc de recursos: llista de recursos disponibles• Jornades d'intercanvi d'experiències• Integració entre sectors: econòmic, cultural, etc.• Treball local però també comarcal
3. Compromís dels ens locals	Millorar la imatge i el paper de l'ajuntament en l'ESS, "actuar com a facilitador".	<ul style="list-style-type: none">• Canvi d'estratègia comunicativa• Coherència (compra pública, etc.)• Complicitat i suport al sector• Oferir més serveis i equipaments públics a l'ESS.

CONCLUSIONS GENERALS

Fomentar l'economia social a Sabadell suposa fer una aposta decidida per aquest model de fer empresa. L'element clau, però, és considerar que les polítiques de promoció a favor de l'economia social s'han de gestionar com a SISTEMA, reconeixent que hi ha entorns complexos i actors plurals, i no com aplicació de mesures desconnectades.

Considerant les propostes recollides a la diagnosi d'economia social i empenedoria social de Barcelona Activa per a la ciutat Comtal (2012), tres característiques hauria de tenir un futur **Pla de Foment i Promoció de l'Economia Social i l'Emprenedoria Social**: COHERÈNCIA, CONSTÀNCIA I CONTINUÏTAT:

1. La **coherència** de les intervencions s'asseguren amb visions compartides i amb un Pacte a favor de l'economia social i l'empenedoria on es comprometen les entitats representatives de l'economia social que operen al territori. Cal comptar amb la veu del sector, establir de manera conjunta un compromís bàsic amb objectius coincidents.
2. La **constància** s'assegura amb pressupostos plurianuals i dotació de personal i equips qualificats amb capacitat d'oferir assessorament, acompanyament i serveis tècnics.
3. La **continuitat** s'hauria d'assegurar mitjançant recursos adients. Establir convenis de col·laboració amb organitzacions i entitats especialitzades.

Com a accions concretes, és important definir línies de treball integrals, per tal que tinguin el major impacte en les empreses i entitats d'economia social de la ciutat i la seva àrea d'influència, tals com:

- a) Actuacions de foment de l'Esperit emprenedor de l'economia social: motivació, generació d'idees, innovació i creativitat a les diferents fases del procés d'emprenre.
- b) Foment de la creació d'ocupació de qualitat mitjançant la formació de nous perfils de qualificació en el sector,
- c) Impuls a la cooperació i a l'associacionisme interempresarial.
- d) Cultura de la innovació: utilització de les noves tecnologies d'informació i coneixements.
- e) Activar l'aplicació de mesures legislatives, incentius econòmics i creació de figures instrumentals específiques a favor de l'economia social.
- f) Enfortir projectes d'INTERCOOPERACIÓ i ALIANÇES per competir i accedir a mercats globalitzats.

Les ciutats com Sabadell són ecosistemes, són els espais fonamentals que propicien la creació d'activitat i empresa però també els contactes, els vincles, els intercanvis, les relacions de poder, domini, creació i comunicació. Així, el foment d'empreses d'economia social pot contribuir a enfortir el capital social del territori generant un model de fer empresa i una forma diferent de crear riquesa a partir d'un sistema d'organització econòmica que respon a la valoració de les persones per sobre d'altres factors productius.

5. ANNEXES

- **Bibliografia i documents de consulta**

- *14 mesures per a impulsar l'economia social i solidària a nivell local*, XES, 2015
- *Guia d'Economia Social i Solidària per a l'administració local* (DIBA), 2014.
- *Balanç Social per la transparència i la construcció de Mercat Social*, Xarxa d'Economia Solidària, 2013
- *El impacto socioeconómico de las entidades de economía social*, CEPES, 2013.
- *Anuari del Tercer Sector Social de Catalunya*, Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i l'Observatori del Tercer Sector, 2013.
- *Anuario del tercer sector de acción social en España*, Fundación Luis Vives, 2012.
- *Diagnosi i propostes per a l'economia social i l'emprenedoria social a Barcelona*, Barcelona Activa, SAM – Xarxa d'Inserció Socio Laboral, 2012.
- *Estudi sobre el Tercer Sector de Sabadell*, Ajuntament de Sabadell – Vapor Llonch, 2010.
- *Economía Solidaria para la transformación social. Informe de las Redes de Economía Alternativa y Solidaria del Estado Español*, REAS Red de Redes de Economía Alternativa y Solidaria, 2008.
- *Diagnosi i propostes entorn la situació de l'economia social a Sabadell i àrea d'influència*, Ajuntament de Sabadell, 2007.

- **Webgrafia**

Fonts d'informació

Informació Socioeconòmica

- Observatori de l'Economia Local de l'Ajuntament de Sabadell
www.vaporllonch.net/vaporllonc/observatori.asp
- Consell Comarcal del Vallès Occidental.
www.ccvoc.org
- Programa Hermes. Diputació de Barcelona.
www.diba.es
- Observatori del Treball. Generalitat de Catalunya.
www.gencat.net

- Institut d'Estadística de Catalunya
www.idescat.net
- Institut Nacional d'Estadística
www.ine.es

Economia Social

- Observatorio Español de la Economía Social
www.observatorioeconomiasocial.es
- Confederación Empresarial Española de Economía Social.
www.cepes.es
- Direcció General d'Economia Cooperativa, Social i d'Autoocupació
www.gencat.net/treball/economia_social/index.html
- Xarxa d'Economia Solidària
www.xarxaecosol.org

Mapes de consum responsable

- Mapa de l'economia solidària "Pam a Pam"
<http://pamapam.org/ca>
- Mapa de la Innovació Social a Catalunya
<http://leyseca.net/barrisicrisi/>
- La Repera – Mapa de grups de consum a Catalunya
<https://repera.wordpress.com/>
https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=zpga61Q-n-w.khn4Dq_Spslc&ie=UTF8&hl=ca&msa=0&z=8
- Millor que nou
<http://www.millorquenou.cat>
- Mapa Col·laboratiu de Consum Conscient
<http://opcions.org/consumpedia/mapa-colaboratiu#a>
- Catàleg Vàlua (Sabadell)
<http://www.valua.cat/cataleg.php>

- **Eines del Treball de Camp (qüestionaris, grup de discussió)**

QÜESTIONARI ESPECIFIC PER A COOPERATIVES



Ajuntament
de Sabadell

Diagnòstic de l'Economia Social i Solidària a Sabadell



Fàbrica
d'oportunitats

QÜESTIONARI

COOPERATIVES -SCCL-

La informació que faciliteu en aquest qüestionari serà utilitzada exclusivament per a finalitats de recerca i tractada amb total garantia de **confidencialitat**, és per això que us demanem màxima **sinceritat i veracitat** en les respostes.

Sabem que respondre'l demana temps i esforç, però tenim el convenciment que els resultats que obtinguem seran de molt interès també per a vosaltres. Us **agraïm** per avançar la vostra **col·laboració**.

INSTRUCCIONS

- Aquest qüestionari està estructurat en 3 apartats: 1. Dades de la cooperativa, 2. Necessitats i fortaleses de la vostra cooperativa, 3. Participació en l'economia social i solidària a la Ciutat.
- El qüestionari pot ser omplert en format electrònic (word) i retornat per correu a nbuerba@ajsabadell.cat. Si ho preferiu, també el podeu entregar en mà o enviar per correu ordinari a Vapor Llonch, Ctra. de Barcelona, 208 bis, a l'atenció de Neus Buerba.
- Si ho creieu convenient, per tal d'omplir el més detalladament possible tots els apartats, el qüestionari pot ser respost per diverses persones de la cooperativa.
- En el cas que no s'especifiqui l'any, responeu les preguntes en base a la vostra activitat del 2014.
- Si teniu cap comentari o observació, podeu afegir-les a l'apartat final de comentaris/observacions.

Si us trobeu amb qualsevol dificultat, no dubteu a posar-vos en contacte amb l'equip de treball de Vapor Llonch responsable de l'Estudi, al telèfon 93 745 31 61 (demanar per Neus Buerba) o escriure'ns a nbuerba@ajsabadell.cat

BLOC 1. DADES DE LA COOPERATIVA

DADES BÀSIQUES

Nom complert	
Sigles:	
CIF	
Any de constitució	
Adreça	
Correu electrònic	
Telèfon	
URL/ pàgina web	
Persona de contacte	

DADES SOBRE EL PRODUCTE O SERVEI OFERTAT

- ❖ En quin d'aquest àmbit/s econòmic/s inclouríeu l'activitat principal de la vostra cooperativa? (marqueu amb una X)

- ALIMENTACIÓ
- EDUCACIÓ I FORMACIÓ
- SALUT I SERVEIS SOCIALS
- HABITATGE
- TEXTIL
- COMUNICACIÓ I TECNOLOGIA
- TRANSPORT I LOGÍSTICA
- FINANÇAMENT
- ASSESSORAMENT I CONSULTORIES
- GESTIÓ MEDIAMBIENTAL
- SERVEIS DE MANTENIMENT (NETEJA, JARDINERIA, ETC.)
- OCI (CULTURA, RESTAURACIÓ)
- ALTRES. Quins?

- ❖ Principals activitats, serveis i/o productes que oferiu / desenvolupeu:

1.-
2.-
3.-
4.-
5.-

- ❖ Oferiu serveis i/o productes a particulars que compleixin amb algun dels següents criteris? Sí / No

Si responeu Sí, indiqueu alguns dels més rellevants i marqueu amb una X quin criteri compleixen:

PRODUCTE / SERVEI	ECOLÒGIC, SOSTENIBLE, RECICLAT (*)	PRODUCTE DE PROXIMITAT(*)	COMERÇ JUST (*)	INSERCIÓ SOCIO-LABORAL (*)	ALTRES SERVEIS TRANSFORMADORS (*)
1.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

(*) **ECOLÒGIC, SOSTENIBLE, RECICLAT**: producció amb baix impacte ambiental, producte amb certificació ecològica, eficiència energètica, gestió de residus, segona mà, etc.

(*) **PRODUCTE DE PROXIMITAT**: productes agroalimentaris de circuit curt, amb relació directa entre productor i consumidor (sense intermediaris o màxim 1 intermediari).

(*) **COMERÇ JUST**: productes amb certificació de comerç just, garantia d'equitat, salaris i preus justos en tot el procés del producte (des de l'elaboració fins a la comercialització).

(*) **INSERCIÓ SOCIOLABORAL**: producte elaborat amb participació de col·lectius en situació de risc (persones amb discapacitat física, mental, intel·lectual, drogodependència, sense sostre, en risc socioeconòmic, etc.) fomentant la inserció sociolaboral.

(*) **ALTRES SERVEIS TRANSFORMADORS**: Banca ètica, programari lliure, i d'altres serveis de producció i consum responsable (foment de l'equitat, transparència, treball col·laboratiu, etc.)

Si voleu ampliar-nos informació sobre els vostres serveis i/o productes podeu enviar-nos informació complementària a nbuerba@ajsabadell.cat

- ❖ Facturació anual € (marqueu amb una X):

- de 0 a 500.000€
 de 500.000 a 1.000.000€
 de 1.000.000€ a 3.000.000€
 > de 3.000.000€

- ❖ En cas de Cooperatives de Consum, pressupost anual que gestiona l'entitat:
 €

- ❖ Quina és la destinació de les vendes de la vostra cooperativa? Indiqueu %:

Catalunya	%
Espanya	%
UE	%
Altres (detallar:)	%

- ❖ Quins van ser els motius i factors clau a l'hora de l'elecció de la forma jurídica de la vostra cooperativa? (marqueu amb una X)

Beneficis econòmics o fiscals	<input type="checkbox"/>
Creença en el model econòmic i social de gestió	<input type="checkbox"/>
Capitalització de l'atur	<input type="checkbox"/>
Problemàtica de continuïtat (successió, dificultats econòmiques)	<input type="checkbox"/>
Altres (especificar: _____)	<input type="checkbox"/>

GESTIÓ INTERNA

- ❖ Nombre de persones associades:
dones / homes / menors de 25 / majors de 45
- ❖ Nombre total de treballadors/es de la cooperativa:
dones / homes / menors de 25 / majors de 45
- ❖ Nombre de persones treballadores que provenen de situacions de risc d'exclusió social:
- ❖ Nombre de contractes indefinits: dones / homes
- ❖ Nombre de contractes temporals: dones / homes
- ❖ Nombre de contractes en pràctiques (becaris, pràctiques, persones en inserció):
dones / homes
- ❖ Participa la cooperativa en alguna xarxa i/o moviment social? Sí / No
Si responeu Sí:
Indiqueu el nombre d'entitats o xarxes en que participeu:
Quines?
- ❖ La cooperativa opera amb banca ètica? Sí / No
En cas que responeu Sí, indiqueu la quantitat aproximada anual de recursos dipositats en entitats de finançament ètic:
- ❖ Nombre de proveïdors de la cooperativa que pertanyen a l'economia social i solidària (*):
- ❖ Nombre de clients/usuaris que pertanyen a l'economia social i solidària (*):

(*) Entitats i empreses d'economia social i solidària: Associacions i fundacions, Cooperatives, Societats Laborals, Centres especials de treball que "donen primacia a la satisfacció de necessitats humanes per sobre del lucre, gestionen la seva activitat de manera democràtica i estan compromeses amb el seu medi natural i social, en la perspectiva de la transformació social" (Jordi García Jané, l'Apòstrof SCCL)

BLOC 2. NECESSITATS I FORTALESES DE LA COOPERATIVA

- ❖ Responeu breument quines són les principals **necessitats** que presenta actualment la vostra cooperativa:
1
2
3
- ❖ Voleu ampliar i/o millorar alguns dels serveis /activitats que realitzeu?
 Sí / No

Quins:

Amb quines dificultats us heu trobat a l'hora de fer-ho?
- ❖ Assenyalau molt breument els que considereu principals **punts febles** de la vostra cooperativa
1
2
3
- ❖ Assenyalau molt breument les que considereu principals **amenaces** que puguin afectar al desenvolupament de la cooperativa (internes, externes, de context socioeconòmic, polític, etc.)
1
2
3
- ❖ Assenyalau molt breument els que considereu principals **punts forts** de la cooperativa
1
2
3
- ❖ Considereu que l'actual context socioeconòmic afavoreix o perjudica el desenvolupament de la cooperativa? Afavoreix / Perjudica
Per què?
- ❖ Quines **oportunitats** creieu que hi ha a l'entorn que poden contribuir a millorar la vostra cooperativa:
1
2
3
- ❖ Les necessitats professionals que teniu i els perfils professionals que trobeu al mercat laboral s'ajusten?
 Sí / No
- ❖ Trobeu mancances formatives en els / les treballadors /es de la cooperativa?
 Sí / No

- ❖ Realitzeu accions formatives amb els treballadors/es?
 Sí / No
- ❖ Coneixeu el Vapor Llonch i els diferents serveis adreçats a Cooperatives?
 Sí / No
Quins?
- ❖ Considereu positiu l'existència d'un servei d'aquest tipus? Sí / No
Perquè?
- ❖ Heu participat alguna vegada en cursos o assessoraments organitzats des del Vapor Llonch?
 Sí / No

Quins
- ❖ Estaríeu interessats en rebre'n? Sí / No
- ❖ Quins d'aquests serveis creieu que poden ser d'interès per a la vostra cooperativa?
 - Borsa de treball (intermediació laboral)
 - Pràctiques
 - Formació i assessorament per la gestió de la cooperativa
 - Millor relació amb l'ajuntament
 - Observatori de dades
 - Altres:

BLOC 3. PARTICIPACIÓ EN LA PROMOCIÓ DE L'ECONOMIA SOCIAL A LA CIUTAT

- ❖ Estaríeu disposats a participar en trobades amb altres organitzacions del sector per tal de compartir experiències, necessitats i reptes de futur? Sí / No
- ❖ Estaríeu interessats a participar en una taula o xarxa que treballés per a la promoció i desenvolupament de l'economia social a Sabadell? Sí / No
- ❖ En cas afirmatiu, franja horària preferent:
 - matins
 - tardes
 - vespres (a partir de les 19h)

COMENTARIS / OBSERVACIONS

GUIÓ DEL GRUP DE DISCUSSIÓ



GUIÓ PER A LA SESSIÓ DE DIÀLEG OBERT Dijous 17 de juliol, de 10'30 a 12'30h

Pla de treball

10'30-10'45h INTRODUCCIÓ (15 min)

- Presentació de la sessió
 - o El treball de promoció de l'Economia Social i Solidària des del Vapor, el projecte de "l'economia al servei de les persones": foment del Mercat social a Sabadell, desenvolupament local.
 - o Les diverses iniciatives impulsades: el Diagnosi, el Mapa de Consum Responsable
- Objectius de la trobada
 - o Conèixer-nos entre el sector: QUI fa QUÈ i COM
 - o Recollir dades de context i propostes per a incorporar al diagnosi: informació útil per a la definició col·lectiva d'estratègies de treball
 - o Posar en contacte al sector: nivells de relació ja existents, noves relacions, establir possibles sinèrgies
- Metodologia, pla de treball de la trobada:
 - o Presentacions
 - o DAFO: anàlisi de la situació de cada iniciativa (estat de la qüestió)
 - o Focus Group (Dinàmica de grup per a treballar entorn d'una qüestió determinada: definició col·lectiva d'estratègies davant el context actual): Diàleg obert, participatiu i propositiu.

10'45-11'00h- PRESENTACIONS

- (15 min) Dinàmica de presentacions: Tècnica del cabdell de llana
Dinàmica per a fomentar el trencar el gel, conèixer i recordar totes les iniciatives. Ens presentem tots a l'hora, organitzadors inclosos.

11'00-11'45h- DAFO

- 11'30-11'45h- (30 min) Dinàmica de formació dels grups: La gent es reunirà per colors repartits a l'arribada (gomets o tarjes). Grups de 3-4 persones màxim.
- Cada participant ha de donar un indicador de DAFO de la seva entitat (Debilitat/Fortalesa/Amenaça/Oportunitat), compartir-lo amb el grup i anotar-lo en paper mural per a exposar en comú.
- 11'30-11'45h- (15 min) Posada en comú. Portaveus de cada grup surten a explicar el quadre DAFO de cada grup.

11.45-12'15- FOCUS GROUP

- Focus Group: diàleg participatiu, pluja d'idees, recull de propostes entorn del tema: "Estratègies per a promoure l'ESS"
De manera oberta, i en base als DAFO identificats, es demana pluja idees dels participants.

12'15-12'30h: CONCLUSIONS I TANCAMENT

- Conclusions (propostes sorgides més importants)
- Retorn i vies de continuïtat: Establir canals de retorn.
- Intercanvi de contactes
- Agraïments i Tancament

¿Què és el DAFO?

El DAFO (Debilitats, Amenaces, Fortaleses, Oportunitats) és una eina que ens serveix per analitzar els elements, tant del nostre treball (intern i extern), com de la realitat en la qual es vol treballar. Ens permet definir objectius assolibles i elaborar una programació adequada.

Aquesta tècnica consisteix a omplir un quadre de doble entrada que recull els següents aspectes:

- **Debilitats:** que es puguin redreçar si prenem les mesures adients.

Quines debilitats té la meua entitat/iniciativa en l'assoliment dels objectius que té establerts?

- **Amenaces:** que hem de reconèixer per enfrontar-nos a elles. Són aspectes negatius i externs.

Quines amenaces percebo jo que poden afectar la meua entitat/iniciativa, que no ens ajuden a assolir els objectius?

- **Fortaleses:** internes, presents en el propi grup, i que constitueixen la base sobre la qual podem construir el nostre èxit (de recursos, de capacitats,...)

Quins són els nostres punts forts sobre els quals podrem millorar els nostres resultats?

- **Oportunitats:** que l'entorn (extern) pot oferir al grup o col·lectiu i al futur treball que es vol realitzar i que un cop detectades s'han d'aprofitar. També assenyalar nous àmbits d'intervenció i nous mètodes de treball.

Quins recursos positius tenim al nostre abast, o podríem tenir per millorar les nostres activitats, per assolir de manera òptima els nostres objectius?

El quadre del DAFO que es projecta i que hauran d'omplir els assistents en grup és el que apareix a continuació. Es recordaran les preguntes per a cada casella perquè no sorgeixin dubtes:

DEBILITATS (-)	AMENACES (-)
FORTALESES (+)	OPORTUNITATS (+)

Cal pensar en indicadors:

- Que siguin realistes
- El més concrets possibles

Exemples:

- Fortaleses:
 - o Financeres: Endeutament inferior a la mitjana del sector, ...
 - o Tecnològiques: Alt nivell d'innovació tecnològica,...
 - o Recursos humans: equip multidisciplinar, ...
- Debilitats:
 - o Financeres: ingressos intermitents,...
 - o Tecnològiques: baix nivell d'innovació
 - o Recursos Humans: baix nivell de formació
- Oportunitats:
 - o Administració pública: Ajuts específics per al desenvolupament d'iniciatives d'ESS
 - o Públic objectiu: Increment de la sensibilització en el consum responsable
 - o Mercat financer: millors condicions per a l'ESS
- Amenaces
 - o Administració pública: polítiques no favorables a la implementació de l'ESS,...
 - o Mercat financer: restricció del crèdit, ...
 - o Públic / clients: reducció del consum,...